

LASTENSUOJELUN
SUUNNITELMA
2011-2014

KEMIJÄRVI
Vedenvälkettä ja Vihreää Kultaa

KEMIJÄRVEN KAUPUNKI

LASTENSUOJELUN SUUNNITELMA TARKOITUS JA TAVOITTEET	3
1 LASTEN JA NUORTEN KASVUOLOT JA HYVINVOINNIN TILA	5
1.1 Väestörakenne	5
1.2 Kunnan työllisyys/työttömyys	6
1.3 Asuminen ja asuinympäristö	6
1.4 Terveystiedot	6
2. LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTIA EDISTÄVÄT JA LASTENSUOJELULAIN MUKAISET PALVELUT	7
2.1 Neuvola	7
2.2 Päivähoito	7
2.3 Koulu	8
2.4 Nuorisotyö	10
2.5 Seurakuntien ja järjestöjen lapsi- nuoriso- ja perhetyö, yksityisten palvelutuottajien tarjoamat palvelut	11
2.6 Erityispalvelut	11
2.7 Sosiaalityö, perhetyö	13
3. LASTENSUOJELUN TARVE KUNNASSA	15
3.1 Lastensuojeluilmoitukset	16
3.2 Lastensuojelutarpeen selvitys	16
3.3 Avohuolto	16
3.4 Sijaishuolto	17
3.5 Jälkihuolto	17
3.6 Huolto- ja tapaamissopimukset, oikeudelle annettavat selvitykset	17
3.7 Adoptioneuvonta	
4. LASTENSUOJELUN TULEVAISUUS, KESKEISET PAINOPISTEET, KEHITTÄMISEHDOTUKSET JA KONKREETTISET TOIMET	18
4.1 Neuvola	18
4.2 Päivähoito	18
4.3 Koulu	18
4.4 Nuorisotyö	19
4.5 Erityispalvelut	19
4.6 Lastensuojelun sosiaalityö, perhetyö	20
5. LASTENSUOJELUN SUUNNITELMA TOTEUTUS JA SEURANTA	23

LIITTEET:

liite1: Pohjois-Suomen monialaiset sosiaali- ja terveystilastot - kehittämisrakenne ja toimintamalli (PaKaste) 1.3.2009–31.10.2011

liite 2: Kemijärven PERHEKESKEINEN VARHAISEN TUEN Toimintamalli (PEKE)

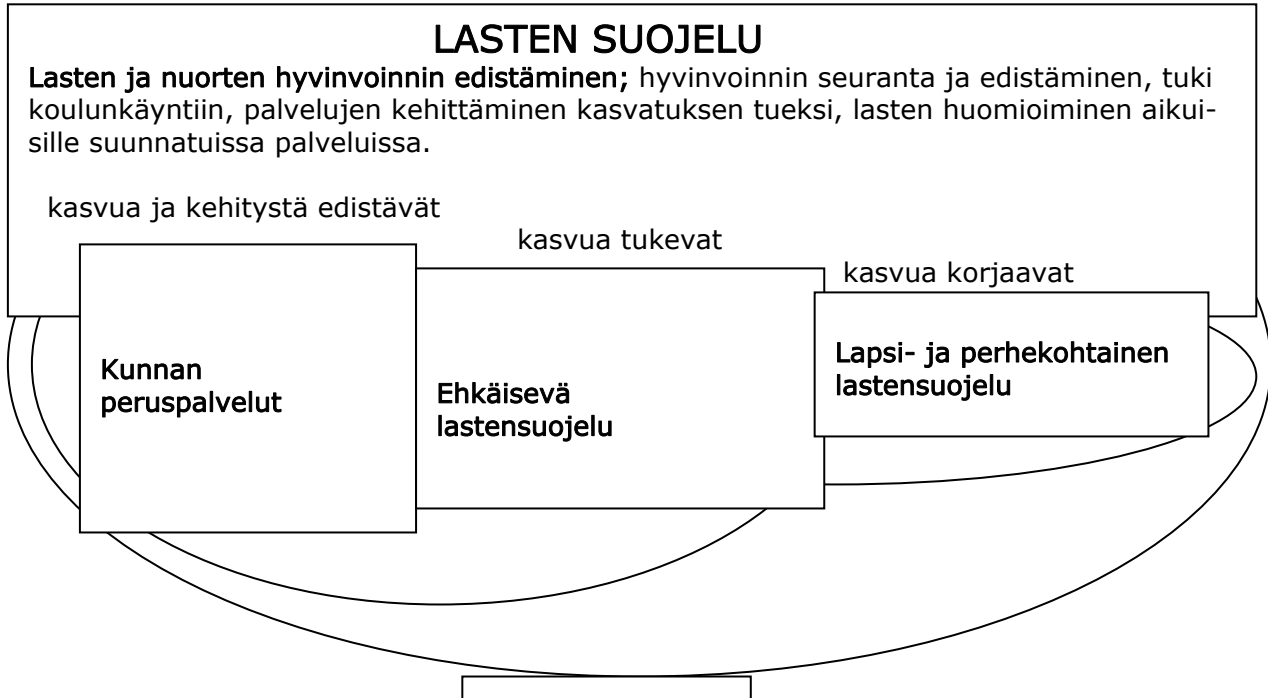
liite 3: Neuvola-asetuksen mukainen toiminta

liite 4: Onnistuvat Opit

liite 5: Tukeva- 2

LASTENSUOJELUN SUUNNITELMAN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Lastensuojelulaissa (2007/417) lastensuojelu määritellään kahteen osa-alueeseen **1. ehkäisevä lastensuojelu ja 2. lastensuojelu**. Mielikuvat lastensuojelusta pelkistyvät useilla meistä vain huostaanotoksi, joka on kuitenkin todellisuudessa lastensuojelun ohuin ja viimesijaisin kärki. Lastensuojelun kokonaisuutta voidaan kuvata seuraavasti:

Lastensuojelutyön peruseriaatteet ovat:

- Päävastuu lasten kasvatuksesta ja huolenpidosta on vanhemmilla. Palveluilla ja tukitoimilla vahvistetaan vanhemmuuden valmiuksia ja ehkäistään lapsiperheiden syrjäytymistä.
- Lastensuojelun painopiste siirtyy ennalta ehkäisevään lastensuojeluun kaikkien toimijoiden yhteisvastuullisuudella. Lapsilähtöisyys huomioidaan sekä palveluja ja tukitoimia koskevassa päätöksenteossa että käytännön toiminnassa.
- Päivähoito ja koulunkäynti tapahtuvat psyykkisesti ja fyysisesti turvallisessa ympäristössä mahdollistaen lapsen ikäkauden ja edellytysten mukaisen kokonaisvaltaisen kasvun, kehityksen ja oppimisen. Erityisen tuen tarpeessa olevien lasten palvelut järjestetään normaalipalveluihin integroituna.
- Tarjotaan lapsille ja nuorille mahdollisuuksia osallistua onnistumisen kokemuksia tarjoaviin harrastuksiin ja vapaa-ajantoimintaan.
- Päätöksenteossa otetaan huomioon lasten kasvuolojen kehittäminen, epäkohtien ehkäiseminen ja poistaminen sekä terveyden edistäminen ja terveyserojen kaventaminen.
- Lasten sijoitustarve kodin ulkopuolelle vähenee. Perheen ongelmien kasautumista ja kriisiytymistä ehkäistään kehittämällä lastensuojelun avohuollon tukitoimia ja kouluttamalla lasten ja nuorten parissa työskenteleviä ennalta ehkäisevään työhön omassa perustehtävässään.

Lapsen oikeuksia sekä vanhempien ja yhteiskunnan tehtävät lapsen oikeuksien toteuttamisessa määritellään useissa laeissa. Keskeisemmät ovat laki lapsen huollosta (1983/361) ja lastensuojelulaki (2007/417). Niissä määritellään mm. lapselle oikeuden saada hyvä kasvatusta ja hoito, lapsen ikään ja kehitystasoon nähden tarpeellinen valvonta ja huolenpito, turvallinen ja virikkeellinen kasvuympäristö sekä riittävä koulutus. Lasta ei saa alistaa, kurittaa ruumiillisesti eikä kohdella kaltoin. Lapsen oikeuksista on säädetty lisäksi Suomen perustuslaissa ja Euroopan ihmisoikeussopimuksessa.

Lainsäädännön peruslähtökohtana on se, että vastuu lapsen kasvatuksesta ja huolenpidosta on ensisijaisesti lapsen vanhemmilla, toisaalta lainsäädännöllä on haluttu huolehtia lapsen subjektiivisesta oikeudesta erityiseen suojeluun tilanteissa jossa vanhemmat eivät pysty huolehtimaan kasvatustehtävästään. Lastensuojelulaki ei yksin turvaa lasten oikeuksia, vaan se on laajemmin koko yhteiskunnan tehtävä. Kunta tasolla se tarkoittaa päättäjien ja johtajien tehtävää ohjata, johtaa sekä kehittää lastensuojelua yhteistyössä toimijoiden, perheiden ja lasten kanssa. Tätä tarkoitusta varten lastensuojelulaki (417/ 2007) 12 § velvoittaa kuntaa tekemään lastensuojelu suunnitelman.

Suunnitelman tulee sisältää:

- 1) lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta;
- 2) lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista;
- 3) lastensuojelun tarpeesta kunnassa;
- 4) lastensuojeluun varattavista voimavaroista;
- 5) lastensuojelulain mukaisten tehtävien hoitamiseksi käytettävissä olevasta lastensuojelun palvelujärjestelmästä;
- 6) yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisien sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä;
- 7) suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta.

Lastensuojelun suunnitelman tarkoituksena on antaa kuntapäätäjille ja palveluiden käytännön toteuttajille aiempaa parempi kokonaiskäsitys lasten ja nuorten kasvuoloista sekä käytössä olevista ja tarvittavista voimavaroista. Suunnitelma tehdään yhteistyössä eri hallinto- ja ammattikuntien edustajien kanssa kuullen asiakkaita sekä järjestöjen ja muiden yhteisöjen kokemuksia ja näkemyksiä.

Kemijärven lastensuojelusuunnitelman työstäminen aloitettiin joulukuussa pidetyn sosiaali- ja terveysosaston johtoryhmän palaverissa. Suunnitelmaa toimittamaan sovittiin kaupungin ja Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen välisessä sopimuksessa 1.12.2009 työnsä aloittanut kehittäjäyöntekijä. Tehtävä on osa sosiaalityön kehittämistehtäväksi määriteltyä, perhekeskeisen varhaisen tuen toimintamallin juurruttamista. Varsinaiseksi toimijaksi määriteltiin poikkihallinnollinen työryhmä ja vastuuhenkilöksi johtava sosiaalityöntekijä.

Työryhmän jäsenet:

Raassina Marita johtava sosiaalityöntekijä, puheenjohtaja 31.3.2010 asti
 Korkiakangas Mirja sosiaalityöntekijä, puheenjohtaja 1.4.2010 alkaen
 Ahokas Tuija rehtori
 Pekkala Kaisa päivähoidon johtaja
 Kilpeläinen Kaisu nuorisosihteerin
 Rae-Lahtela Anu terveydenhoitaja
 Vartioniemi Riitta lastensuojelun perhetyöntekijä
 Virta Pertti Perhe- ja mielenterveysklinikan johtaja
 Vihriälä Hannu sosiaali- ja terveyslautakunnan edustaja
 Vartiainen Erkki kehittäjäyöntekijä, sihteeri toimittaja

Suunnitelman tekoprosessiin liittyi työryhmän työskentely ja tekstintuotanto. Työryhmä hyödynsi materiaalina seuraavia tietoja ja aineistoja:

1. Itä-Lapin lastensuojelusuunnitelma 2009 -2012
2. Kemijärven varhaiskasvatussuunnitelma
3. Kemijärven kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2010 – 2013
4. Kouluterveyskysely 2008
5. Nuorten hyvinvoinnin ankkurit Lapissa hanke: Riikka Sutinen 2009 Nuorten hyvinvointiselvitys 9. luokkalaisille
6. Vanhempien ajatuksia alle kouluikäisten lasten perhepalveluiden riittävydestä ja toivotuista muodoista: Ulla Kaistanlahti, Riitta Vartioniemi 2005.
7. Pohjois- Savon lastensuojelun kehittämissyksikön lastensuojelusuunnitelmapohja sekä valtakunnalliset ja kunnan toimijoilta saadut tilastot ja indikaattorit

Nuorisoneuvosto oli mukana prosessissa ja antoi konkreettista näkemystä ja tietoa suunnitelman tekemiseen.

1 KASVUOLOT JA HYVINVOINNIN TILA

Työryhmän kokoontumisissa nousi lapsiin ja nuoriin kohdistuvan toiminnan perustaksi seuraavat teemat: **Ennaltaehkäiseminen, kuuleminen, osallisuus, yhteinen työ ja toimintakulttuuri.** Teemoja voi myös ajatella toisiaan vahvistavaksi kehäksi ja ne ovat linjassa tämän hetkisen lapsiin, nuoriin ja perheisiin kohdistuvan valtakunnallisen lainsäädännön ja lastensuojelutyön peruseriaatteiden kanssa.

Nykytilan ja tulevan kehityksen ennakkoinnin kuvaamiseksi työryhmä valitsi seuraavat indikaattorit:

INDIKAATTORI	KEMIJÄRVI	LAPPI	KOKO MAA
Lapsiperheet % perheistä 2009 (id. 179)	28,8	38,2	40,3
Toimeentulotukea saaneet lapsiperheet % lapsiperheistä 2008 (id.423)	16,9	10,6	8,1
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24 vuotiaat % vastaavanikäisestä väestöstä 2008 (id.3219)	10,6	9,6	11,8
Toimeentulotukea saaneet 18-24-vuotiaat % vastaavanikäisestä väestöstä 2008 (id. 405)	28,8	18,0	11,9
Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset/1000asukasta kohti 2009 (id. 3113)	7,2	6,8	6,7
Lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä 0-17 vuotiaita vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä 2008 (id.1245)	11,2	4,9	5,4
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0-17 vuotiaat % vastaavanikäisestä väestöstä 2008 (id.191)	1,6	1,2	1,3
Ylipainoa 8- 9 luokkalaiset	16	16	14
Harrastaa liian vähän liikuntaa 8-9 luokkalaiset	48	52	52
Tupakoi päivittäin 8 -9 luokkalaiset	17	18	16

Kaupungin tietoja verrataan koko maan ja Lapin vastaaviin tietoihin.

1.1 Väestörakenne

Kemijärvellä oli vuoden 2009 lopussa 8519 asukasta, joista 1328 alle 18-vuotiaista lasta eli n. 15,5 % väestöstä. Lasten ja nuorten määrän kehitys on laskeva, vuonna 2005 heidän määränsä oli vielä 18% asukasluvusta. Työikäisen väestön poismuutto on kasvattanut ikääntyneiden suhteellista osuutta ja siten heikentänyt kaupungin väestöllistä huoltosuhdetta. Vuoden 2008 lopussa jokaista työssäkäyvää kohden oli 2,07 työssä käymätöntä kuntalaista, lähes kaksinkertainen määrä koko maan keskiarvoon nähden.

Lapsiperheiden määrä perheistä on pysynyt noin 30%:ssa ja yksinhuoltajaperheiden määrä lapsiperheistä on ollut 2000-luvun puolivälistä keskimäärin 21%.

1.2 Asuminen ja elinympäristö

Vuonna 2009 vuokra-asuntokannasta kaupungin omistaman yhtiön Kiinteistö Kemijärven Vuokratalot Oy:n omistamista asunnoista kerrostalohuoneistoja on 988 kpl ja rivitalohuoneistoja on 139 kpl. Asukastiheys asuntokannassa oli 35,65 m²/asukas. Asuntoa hakeville lapsiperheille on pystytty yhtiössä tarjoamaan tarvetta ja pääsääntöisesti myös perheen toiveita vastaava asumismuoto. Pieniä asuntoja, kuten yksiöitä, yhtiön asuntokannassa on vähän ja niitä vapautuu harvoin, joten esim. lastensuojelun piirissä olevat itsenäistyvät nuoret joutuvat odottamaan asuntoa perheitä kauemmin.

Asukasvalinnat tehdään viikoittaisessa kokouksessa, jossa on yhtiön edustajien lisäksi mukana sosiaalitoimen edustaja ja asumispalveluohjaaja. Kokousten tarkoituksena on lisätä yhteistyötä ja tiedon vaihtoa eri toimijoiden välillä. Tämän tyyppinen toiminta parantaa hakijoiden perhelähtöisyyttä vastaavan asunnon saamista ja vuokranmaksukyvyistä huolehtimista. Samoin se tukee lastensuojelun avohuollollista toimintaa.

Pyöräteiden ja jalankulkuväylien parantaminen tulee esille aina suunniteltaessa uusia katuja tai perusparannuksen yhteydessä. Uusin parannuskohde on ollut Luusuantie, jossa esimerkiksi Hillatien yhtenäiskoulun kohdalle on saatu korotetut suojatiet.

1.3 Työllisyys/työttömyys

Lapin ELY:n tilastoseurannan mukaan elokuun 2010 lopussa kaupungissa työttömien osuus työvoimasta oli 16,1 %. Se on hieman laskenut vuoden 2009 vastaavasta ajankohdasta. Nuorten työttömyys ja siihen liittyvät työllistämistoimet:

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tilastoseuranta 2010	Elokuu 2010		
	Kemijärvi	Lappi	Koko maa
Työttömyys	määrä/ -%	määrä/-%	määrä/-%
Työttömien osuus työvoimasta	/ 16,1	/ 13,0	/ 9,6
Työttömät alle 25-vuotiaat/ %-osuus työttömistä	56 / 9,9	/ 8,7	
Työttömät alle 20-vuotiaat	10 /		
Työelämänvalmennus / työharjoittelu	19 /		
- työmarkkinatuella	4 /		
- työttömyysetuudella	15 /		

1.4 Terveystiedot

Kouluterveyskyselyn 2008 tuloksista Kemijärveläisten yläkoululaisten ja lukiolaisten osalta merkittävimmät **ilonaiheet** olivat nuorten tupakoinnin ja humalajuomisen väheneminen sekä ylipainoisuus pysähtyminen verrattuna vuoden 2006 lukuihin. Tupakointi on vähentynyt 26 %:sta 16 %:iin. Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa kertoi olevansa 17 % koko kyselyyn osallistuneista nuorista. Vuonna 2006 vastaava luku oli 24 %.

Huolenaiheita ovat keskivaikean ja vaikean masennuksen yleistyminen ja nuorten viikoittaisten niska- ja selkävaivojen lisääntyminen. Kemijärveläiset nuoret harrastavat liikuntaa liian vähän ja menevät yhä myöhemmin nukkumaan. Heidän vanhemmat tietävät aiempaa huonommin heidän viikonloppuiltojen viettopaikan. Päivittäinen väsymys on yleistynyt. 31 % lukiolaisista koki koulu uupumusta, kun vastaava luku Lapin läänissä oli 18 %.

Itä- Lapin ammattiopiston (ILO) opiskelijoista koki päivittäistä väsymystä 15 %, viikoittaisia niska- tai hartiakipuja 40 % ja keskivaikeaa tai vaikeaa masentuneisuutta oli 15 %. Ylipainoisia oli 30 % opiskelijoista. Suositusten mukaista hampaiden harjaamista laiminlöi 70 % ja 64 % opiskelijoista liikkui vähemmän kuin liikuntasuositukset suosittavat.

Myöhään valvominen oli ammattiin opiskelevilla yleistä, 45 % opiskelijoista meni nukkumaan opiskelupäiviä edeltävinä iltoina myöhemmin kuin kello 23. Ammattiin opiskelevista 52 % tupakoi päivittäin ja 44 % joi itsensä humalaan vähintään kerran kuukaudessa. Laittomia huumeita vähintään kerran elämänsä aikana oli kokeillut 12 % vastanneista nuorista.

Riikka Sutisen tekemä hyvinvointikysely 9- luokkalaisille, tukee täysin edellä kerrottua. Huolestuttavaa on myös läheisen ystävän puute. Kyselyjen mukaan noin 14 % nuorista ei omista yhtään ystävää. Kolmas mielenkiintoinen ja huolestuttava piirre oli, nuorten suhtautumisessa huumeisiin. Kyselyn mukaan 14% nuorista kokeilisi huumeita, jos niitä tarjottaisiin heille.

2. LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTIA EDISTÄVÄT JA LASTENSUOJELULAIN MUKAISET PALVELUT

2.1 Neuvola

Kaupungin lasten-, äitiys- ja ehkäisyneuvola toimivat Sairaala Lapponian yhteydessä. Lastenneuvolassa työskentelee kaksi terveydenhoitajaa ja heidän tehtäviin, neuvolatyön lisäksi sisältyy kouluterveydenhuolto, toisella heistä myös aikuisvastaanottoa. Äitiys- ja ehkäisyneuvolassa työskentelee kaksi terveydenhoitajaa. Toinen heistä toimii neuvolatyön lisäksi koulu- ja opiskelijaterveydenhuollossa sekä toinen toimii diabeteshoitajana. Lääkärit pitävät vastaanottoa sekä lastenneuvolassa että äitiysneuvolassa keskimäärin kolme tuntia viikossa lääkäritilanteesta riippuen.

Raskauden aikaisia **seurantakäyntejä** äitiysneuvolaan on keskimäärin 10 käyntiä/asiakas. Lääkärin vastaanotolla he käyvät kolme kertaa ja jokainen synnyttävä käy kaksi kertaa äitiyspoliklinikalla Lapin keskussairaalassa. Äitiysneuvola järjestää perheille **synnytysvalmennusta**. Äitiysneuvolan työntekijät tekevät **kotikäyntejä** synnyttämisen jälkeen ensisynnyttäjien luona kaksi kertaa ja muissa tapauksissa kerran.

Lastenneuvolan terveydenhoitajan luona lapsi käy 1 kk, 3 kk, 5 kk, 6 kk, 10 kk, 12 kk iässä sekä sen jälkeen kerran vuodessa kuudenteen ikä vuoteen asti. Lääkärintarkastus tehdään 2 kk, 4 kk, 8 kk sekä 1,5 ja 5 vuoden iässä. Käyntejä on tarpeen mukaan useamminkin.

Kouluterveydenhoitaja tekee oppilaille terveystarkastuksen vuosittain. Koululääkärin tarkastus tehdään 5. ja 8. luokalla.

Lastenneuvolassa käytetään **Lene- tutkimusmenetelmää** 3-, 4-, 5- ja 6-vuotiaille lapsille. Kemijärvellä syntyy vuosittain n. 50 lasta. Vuonna 2009 syntyi 41 lasta. Äitiysneuvolan asiakaskäyntejä oli 653, ehkäisyneuvolakäyntejä oli 328. Neuvolalääkärin asiakaskäyntejä äitiysneuvolassa oli 186, ehkäisyneuvolassa 173 käyntiä. Vuonna 2009 lastenneuvolan asiakspiiriin kuului 360 lasta, neuvolakäyntejä oli 1061 ja neuvolalääkärin asiakaskäyntejä oli 278.

Vuonna 2009 **kouluterveydenhuollon** piiriin kuului 666 oppilasta. Asiakaskäyntejä terveydenhoitajilla oli 1452 ja koululääkärillä 171. Opiskelijaterveydenhuollon piirissä oli 490 opiskelijaa ja asiakaskäyntejä terveydenhoitajalla oli 745.

2.2 Päivähoito

Päivähoitolaki antaa kaikille kouluikäisille lapsille oikeuden kunnalliseen päivähoitopaikkaan. Päivähoitopaikka järjestyy päiväkodeista ja perhepäivähoidosta. Kaupungin päivähoito vastaa päivähoiton lisäksi erityispäivähoidosta, esiopetuksesta ja aamu- ja iltapäivätoiminnasta.

31.12.2009 päiväkoteja oli toiminnassa 4, joissa henkilöstön määrä oli 42. Heistä 5 toimi perhepäivähoitajina omissa kodeissa. Tilojen käyttöaste oli 76 % ja päivähoitossa oli 249 lasta ja heistä esiopetuksen piirissä oli 55 lasta. Aamu- ja iltapäivätoiminnassa oli mukana 48 lasta.

Päiväkodeissa ja myös perhepäivähoidossa **erityistä tukea tarvitsevalle lapselle** tarjotaan tarvittaessa hänen tarvitsemansa yksilölliset tukitoimet. Tällä hetkellä kahdessa päiväkodissa toimii integroitu pienryhmä ja muissa päiväkodeissa erityistä tukea tarvitsevat lapset on integroitu kokopäiväryhmiin. Päivähoidossa toimii erityislastentarhanopettaja, jonka työhön kuuluu

koko kaupungin erityispäivähoito. Hänen tehtävänä on toimia lapsiryhmässä ohjaten ja konsultoiden päiväkotien ja perhepäivähoidon henkilökuntaa.

Jokaiselle erityistä tukea tarvitsevalle lapselle tehdään yhteistyössä vanhempien kanssa **toiminta- ja kuntoutussuunnitelma**, jonka toteutumista arvioidaan säännöllisesti. Varhaiskasvatuksessa on tärkeää havaita lapsen mahdollinen tuen tarve, ottaa siitä vastuu ja aloittaa tarvittavat tukitoimet. Perhekeskeisen varhaisen tuen toimintamallin (liite 2) mukainen yhteistyö neuvolan ja sosiaalitoimen sekä muiden toimijoiden kanssa on tärkeää. Yhtenä esimerkkinä

tästä on 5-vuotiaan havainnointilomake, joka toimii varhaisen tuen arviointivälineenä ja joka vanhempien luvalla toimitetaan lastenneuvolaan.

Esiopetusta järjestetään Kallaan ja Jyväskylänpuiston päiväkodeissa sekä Särkelän koululla. Esiopetuksella tarkoitetaan 6-vuotiaille annettavaa suunnitelmallista ja tavoitteellista opetusta. Kiinteää yhteistyötä tehdään koulujen ja erityistä tukea tarvitsevien lasten osalta erityisopettajien ja Sepänmäen erityiskoulun kanssa.

Koululaisille järjestetään aamu- ja iltapäivätoimintaa koulun läheisyydessä olevissa päivähoito-tiloissa. Sepänmäen erityiskoulun toiminnan järjestelyistä vastaa koulu rehtori. Vuoden 2009 lopussa toiminnassa oli mukana 48 lasta.

2.3 Koulu

Perusopetuksen oppilasmäärä on laskenut viime vuosien aikana nykyiseen 654:een ja laskun ennustetaan jatkuvan edelleen niin, että vuonna 2015 oppilaita on n. 500. Kouluverkko-ryhmän selvityksen perusteella kaupunginvaltuusto on tehnyt päätöksen kouluverkon tiivistämisestä ja kahden alakoulun lakkauttamisesta. Syksystä 2010 perusopetusta annetaan Kallaan ja Särkelän alakoulussa, Hillatien yhtenäisessä peruskoulussa ja Isokylän koulussa, jossa toimii luokat 4-9. Sepänmäen erityiskoulu antaa opetusta esiopetuksesta 9. luokkaan.

Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen tavoitteena on tukea oppilaan kasvua tasapainoisiksi, terveen itsetunnon omaaviksi ihmisiksi ja kriittisesti ympäristöään arvioiviksi yhteiskunnan jäseniksi. Opetus tukee lapsen ja nuoren kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä perheiden kanssa. Perusopetuksessa otetaan huomioon varhaiskasvatuksen, erityisesti esiopetuksen, antamat valmiudet, jolloin esi- ja perusopetuksesta rakentuu ehyt ja johdonmukainen kokonaisuus.

Kouluverkon tiivistämisellä on pyritty kohdentamaan taloudelliset resurssit opetukseen, mm. ryhmäkokojen pienentämiseen. Perusopetuksen ryhmäkoot ovatkin selkeästi alle valtakunnallisen keskitason: keskiarvoina laskettuna vuosiluokilla 1-6 15,5 (koko maa 19,5) ja vuosiluokilla 7-9 15,1 (koko maa 17,3) oppilasta.

Lukio antaa laaja-alaisen yleissivistyksen ja valmentaa ja antaa kelpoisuuden jatko-opintoihin yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa sekä ammatillisessa koulutuksessa. Ammatillisen koulutuksen järjestämisestä vastaa Kemijärven ammattiopisto. Oppilaitokset tekevät tiivistä yhteistyötä oppilaiden siirtyessä perusopetuksesta toiselle asteelle.

Oppilasta autetaan mahdollisissa **oppimisvaikeuksissa** eri tukimuodoin. Laki perusopetuslain muuttamisesta (642/2010) täydentää perusopetuksessa annettavaa tukea. Tuen painopistettä siirretään varhaiseen tukeen. Uuden erityisopetusstrategian mukaan tukea tarvitseva oppilas saa ensin **yleistä tukea** omassa lähikoulussaan, jolloin tehostetaan opetuksen eriyttämistä ja tukiopetusta, lisätään osa-aikaisen erityisopetuksen ja oppilashuollon palvelua sekä pyritään järjestämään opetusta riittävän pienissä ryhmissä. Säännöllisen tai useiden tukimuotojen tarve oikeuttaa oppimissuunnitelman mukaiseen **tehostettuun tukeen**. Tehostettuun tuen aloittaminen käsitellään moni ammatillisesti oppilashuoltotyöryhmässä ja siihen liittyvä oppimissuunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajien kanssa.

Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta. Erityisen tuen antamisesta tulee tehdä kirjallinen päätös. Päätös voidaan tehdä ennen esi- tai perusopetuksen alkamista tai niitten aikana, jos opetusta ei voida muuten antaa. Päätöksen jälkeen oppilaan opetus toteutetaan joko lähikoulussa yleisopetuksen yhteydessä tai erityisluokalla. Erityisluokillamme opiskelee 6,0 % perusopetuksen oppilaista. 2,3 % oppilaista opiskelee integroituna erityisoppilaana, jolla yksi tai useampi oppiaine on yksilöllistetty, yleisopetuksen ryhmässä. Määrä on kasvussa. Jokaisessa perusopetuksen koulussa tarjotaan laaja-alaisen erityisopettajan palveluita.

Syrjäytymisvaarassa olevia oppilaita varten, lukuvuonna 2009-2010, aloitettiin **koulupajatoiminta** yhteistyössä Itä-Lapin Työhönvalmennusäitiön kanssa. Pajassa opiskeli kuusi romani- nuorta tavoitteenaan perusopetuksen päättötodistus ja jatko-opintomahdollisuus. Syksyllä 2010 koulupajan toiminta jatkui ns. sekaryhmänä ja uutena toimintana aloitti JOPO- (joustavan perusopetuksen) ryhmä. Vuoden 2011 suunnitelmissa edellä mainitut ryhmät on tarkoitus

yhdistää. Itä-Lapin Ammattiopistolla toimii **ammattistartti** tavoitteenaan oikean opiskelupolun löytyminen ja toisen asteen opintojen turvaaminen ja loppuun saattaminen.

Oppilashuolto on oppilaiden, perheiden ja koulujen hyvinvointia tukevaa ja edistävää toimintaa, joka toteutetaan yhteistyössä koulujen ja moniammatillisen yhteistyöverkoston yhteistyönä. Jo päättyneen oppilashuollon kehittämishankkeen tuloksena olemme kehittäneet toimintamallin, jolla tavoitetaan jokainen perusopetuksen oppilas ja näin taataan tasavertainen oppilashuollon palveluiden saatavuus jokaiselle perusopetuksen oppilaalle. Lukiossa tehdään vastaavaa kehittämistyötä hankerahoituksella.

Koulukuraattori antaa psykososiaalista tukea oppilaille, oppilasryhmälle tai perheelle sekä järjestää oppilaalle ja hänen perheelleen tarvittaessa tukitoimia. Kouluterveydenhoitajat käyvät kouluilla pääsääntöisesti kerran viikossa ja kuuluvat pysyvinä jäseninä **oppilashuoltoryhmiin**. Terveystoimintajien tehtäväkuvien laajenemisen myötä kouluterveydenhuollosta on jonkin verran vähennetty resursseja. Koululääkäripalvelut kohdistetaan koulutulokkaille sekä 5. ja 8. luokan oppilaille. Koululääkäri vierailee koulussa kerran vuodessa.

Kemijärvellä ei ole koulupsykologia. Tarvittaessa psykologipalvelut järjestetään Perhe- ja mielenterveysklinikoiden palveluna oppilaiden oppimisen ja hyvinvoinnin tukemiseksi psykologisten arviointi- ja konsultaatiopalvelujen avulla. Tarvittaessa oppilaita ohjataan edelleen esim. neuropsykologisiin tutkimuksiin tai psykiatriin tutkimus- ja hoitopaikkoihin. **Koulunkäyntiavustajat** avustavat ja tukevat opetukseen osallistumisessa oppilaita, joiden toimintaa rajoittaa esimerkiksi vamma tai käytös-, tunne-elämän tai sosiaalinen häiriö.

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestetään 1. ja 2. vuosiluokan oppilaille. Toiminnasta vastaa päivähoito. Erytyslasten aamu- ja iltapäivähoito on määrätty Sepänmäen koulun rehtorin järjestettäväksi. Järjestäminen on hyvin ongelmallista, koska koululla ei ole tarvittavia, asianmukaisia tiloja. Useimmat hoitoa tarvitsevat oppilaat kuuluvat erityishuollon piiriin, jolloin myös aamu- ja iltapäivähoito pitäisi järjestää erityishuoltopalveluna, koska 3. luokasta ylöspäin oppilaille ei ole mahdollisuutta saada tätä peruspalveluna.

Koulun kasvatus- ja opetustyön tukemiseksi voidaan järjestää myös **kerhotoimintaa**, jonka tarkoituksena on mm. lasten ja nuorten osallisuuden lisääminen sekä harrastuksiin rohkaiseminen. Kerhotoiminta onkin lisääntynyt huomattavasti Opetushallituksen hankerahoituksen myötä.

Oppilaskuntatoiminta on laajentunut toisen asteen oppilaitoksista ja yläkouluilta myös alakouluille. Tavoitteena on herättää oppilaiden ja opiskelijoiden kiinnostus oman koulun tai oppilaitoksen ja lähiympäristön kehittämistä kohtaan ja luoda paremmat edellytykset sille, että lapsista ja nuorista kasvaa aktiivisia kansalaisia ja tulevia päätöksentekijöitä. Valtioneuvoston asetuksen mukaan opetuksella tuetaan aktiiviseksi kansalaiseksi kasvamista ja annetaan valmiuksia toimia demokraattisessa ja tasa-arvoisessa yhteiskunnassa sekä edistää kestävästä kehityksestä.

Kodin ja koulun yhteistyön merkitys lapsen kasvamiselle ja oppimiselle on erittäin suuri. Lapsen huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen ja nuoren kasvatuksesta. Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan kasvatuksesta ja opetuksesta kouluyhteisön jäsenenä. Koululla on aktiivinen rooli kodin ja koulun yhteistyön rakentamisessa sekä vastuu siitä, että huoltajat saavat riittävästi tietoa oppilaan opiskeluun liittyvistä asioista, opetussuunnitelmasta, koulun toiminnasta ja käytettävistä tukitoimista. Koululla tulee olla yhdessä sovitut selkeät rakenteet yhteistyön toteuttamiseen ja niiden tulee olla koko henkilöstön tiedossa.

Oppilas on kodin ja koulun yhteistyön tärkein osapuoli. Yhteistyötä ei tule tehdä lasten ja nuorten ohi heitä kuulematta. Lapsen ja nuoren tulee saada osallistua häntä itseään koskevien asioiden käsittelyyn lapsen ikätaso ja edellytykset huomioon ottaen. Useissa kouluissamme toimii **vanhempainneuvosto tai -yhdistys**. Tällaisen toiminnan tärkeyttä osoittaa myös kaupunginvaltuuston päätös perustaa kaikille kouluillemme vanhempainneuvostot syksyllä 2010.

2.4 Nuorisotyö

Nuorisolain mukaan kunnan nuorisotyöhön ja – politiikkaan kuuluvat nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintatilat ja harrastusmahdollisuudet, tieto- ja neuvontapalvelut, nuorisoyhdistyksien ja muiden nuorisoryhmien tuki, liikunnallinen, kulttuurinen, kansainvälinen ja monikulttuurinen nuorisotoiminta, nuorten ympäristökasvatus sekä tarvittaessa nuorten työpajapalvelut tai muut paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin sopivat toimintamuodot. Nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa ja heille tulee järjestää mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja –politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Kemijärven nuorisotoimen toiminnan painopiste on ennaltaehkäisevässä nuorisotyössä.

Nuorisotoimen henkilöstövahvuus on nuorisosihteeri, nuoriso- ja vapaa-ajanohjaaja oppisopimusopiskelija sekä kunnallisella työllistämistuella palkatut kerho-ohjaajat/nuorisotilavalvojat. Kerho-ohjaajien työsuhde kestää keskimäärin puolesta vuodesta vuoteen. Hankkeiden, sosiaalisen työllistämisen ja harjoittelijoiden kautta on nuorisotyöhön saatu aina silloin tällöin tarpeellista työpanosta. Koulujen kesälomien aikana koulukäyntiavustajien työpanosta on voitu käyttää nuorisotila- ja leiritoimintaan.

Nuorisotoimen näkyvin toimintamuoto on nuorisotilatoiminta. Kulttuurikeskuksen yhteydessä toimii ”Kämpä”, joka on avoinna viitenä iltana viikossa ja myös kesällä. Kallaanvaarassa toimiva ”Kutteri” sekä Isokylällä toimiva ”Iskari” ovat auki työntekijätilanteen mukaan. Särkikankaalla toimii bändien harjoittelutila ”Tökäri”. Lisäksi kaupunki ostaa Settlementti Tunturila ry:ltä lapsille ja nuorille tarkoitettuja palveluja. Tunturilan nuoret ry. järjestää kerhotoimintaa kaupungin alueella sekä nuorisotilatoimintaa Särkikankaalla omissa nuorisotiloissaan.

Kaupungin nuorisotilat ovat maksutta nuorten käytettävissä. Toimintaa pyritään järjestämään toivomusten mukaan ja yhteistyössä nuorten kanssa. Vuonna 2009 nuorisotilojen yhteinen kävijämäärä oli 21 645. Nuorisotiloja annetaan maksutta myös nuorisojärjestöjen ja nuorten toimintaryhmien käyttöön sekä harkinnan mukaan myös muille järjestöille.

Leiri- ja retkitoimintaa järjestetään koululaisten lomien aikana yhteistyössä nuorten parissa työskentelevien tahojen kanssa. Uskalla sanoa ei-leirejä, uusille 7-luokkalaisille, on järjestetty yli 10 vuoden ajan. Nämä leirit järjestetään koulupäivien aikana yhteistyössä yläkoulujen, Tunturilan Nuoret ry:n, poliisin, Seurakunnan nuorisotyön ja kaupungin nuorisotoimen kanssa.

Nuorisojärjestöjen ja nuorten toimintaryhmien toimintaa tuetaan vuosittain yleis- ja kohdeavustuksilla. Vuonna 2010 avustussumma on 8 000 €, joka jakautui neljän nuorisotyötä tekevän yhdistyksen ja kolmen toimintaryhmän kesken. Jäseniä avustusta hakeneissa nuorisoyhdistyksissä oli 428, joista alle 29-vuotiaita oli 323 jäsentä.

Eri hankkeiden avulla kehitetään nuorisotyön sisältöä ja yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Nuorisotoimi on mukana mm. seuraavissa hankkeissa:

- Uusia toimintamalleja nuorille-hanke 2008 – 2010
- Itä-Lapin nuorisotiedotushanke ”Itunuti” 2007 -2010
- Nuorten hyvinvoinnin Ankkurit Lapissa-hanke 2008 – 2010
- Onnistuvat Opit- hanke 2009 - 2010
- Taikalamppu ja Outoguru 2009 – 2010

Inuti- hanke päättyi 2009, mutta sai jatkorahoituksen vuodelle 2010. Hankkeessa ovat mukana Itä-Lapin nuorisotoimet. Hankkeesta vastaa Sallan kunta. Hankkeen aikana kehitetään Itä-Lapin nuorisotiedotuksen sisältöä ja toimivuutta. Lisäksi olemme saaneet ELYltä pientä avustusta lasten ja nuorten harrastustoiminnan järjestämiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriöltä nuorisotoimi sai avustusta 20 000 € Kulttuurikeskuksen nuorisotilan kalustuksen modernisointiin.

Nuorten hyvinvoinnin Ankkurit Lapissa-hanke (2008 – 2010). Hankkeen hallinnoija on Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. Osatoteuttajia ovat Lapin yliopiston sosiaalityön laitos sekä taiteiden tiedekunta. Mukana hankkeessa ovat Kemijärven, Inarin, Ranuan ja Kolarin kunnat. Hankkeessa yhdistyvät taiteet ja sosiaalityö. Hankkeen aikana toteutetaan lappilaisien nuorten psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tilaa ja rakentumista kartoittava hyvinvointiselvitys sekä kehitetään taidetta ja sosiaalityötä yhdistäviä uusia toimintamenetelmiä. Nämä toimintamallit on tarkoitus ankkuroida osaksi hankekuntien nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi, yksinäisyyden, syrjäytymisen ja mielenterveysongelmien ehkäisemiseksi tehtävää työtä.

Kemijärvellä hanke toteutti ammattiopistossa "Kerhuhuone kuntoon" kurssin. Kurssin opiskelijat olivat asuntolan asukkaita Yhteisen tavoitteen saavuttaminen eli viihtyisä oleskelutila, loi ryhmähenkeä ja eri alojen oppilaat saivat uudenlaisen mahdollisuuden tutustua toisiinsa. Huone ja seinäteos valmistuivat ajallaan ja avajaisia päästiin juhlimaan huhtikuussa 2009. Hillatien koulun 9-luokkalaiset jättivät oman Ankkurit -jälkensä koulun seinään koostamallaan yhteisellä mosaiikkitaideoksella. Kulttuurikeskuksen nuorisotilalla nuoret saivat kokeilla polttopiirto- ja piirtotekniikkaa ja toteuttaa oman pienen taideoksensa. Pienistä palasista koottiin yhtenäisen seinäteos

Syksyllä 2009 hankkeessa keskityttiin toimintamallien kehittämiseen ja kuntatoimijoiden kouluttamiseen sekä tutkimustiedon syventämiseen. Marraskuussa järjestettiin **mediaillaisuun ja videokuvaukseen perehdyttävä koulutus**. Vuoden 2010 aikana kunnissa on jatkettu kehitettyjen taidetoimintamuotojen soveltamista käytäntöön erilaisissa työpajoissa nuorten kanssa. Hankkeessa tehtiin keväällä 2009 nuorten hyvinvointiselvityksen lomakekysely, johon osallistui 24 koulua 15 Lapin kunnasta. Vastaajamäärä on n. 600 9-luokkalaista nuorta. Tulokset ovat olleet jo tämän suunnitelman käytettävissä. Kyselytutkimusta jatkettiin hankekuntien nuorille tehdyillä yksilöhaastatteluilla. Tutkimuksen loppuraportti ja tulokset ilmestyvät syksyllä 2010.

Uusia toimintamenetelmiä nuorille – hanke (2008 – 2010) pohjautuu Kemijärvellä hyväksytyyn perhekeskeiseen varhaisen tuen malliin (liite 2). Tavoitteena on hakea uusia työkaluja nuorten kanssa tehtävään työhön. Hankkeen kehittämissympäristön ovat muodostaneet Hillatien yhtenäiskoulu, kaupungin nuorisotoimen nuorisotilat. Hankkeeseen on ollut palkattuna osa-aikainen hankekoordinaattori.

Kansainvälisenä toimintana nuorisotoimi on ollut viime vuosina järjestämässä koululaisvierailuja Kemijärven ystävyyskaupunki Sobetsuun Japaniin. Kemijärveläiset koululaiset vierailevat Sobetsussa joka toinen vuosi. Matkakassaa nuoret kartuttavat, perheittensä tukemana, talkoilla, kahvituksilla ja myyjäisillä. Sobetsulaiset koululaiset vierailevat vastaavasti Kemijärvellä, tuoden tullessaan tuulahduksen japanilaista kulttuuria paikkakunnalle. He asuvat isäntäperheissä, tutustuvat kemijärveläiseen koulupäivään perheiden lasten matkassa sekä paikalliseen luontoon ja elämään.

Kaupungin nuorisoneuvoston kahdeksas toimintakausi on menossa. Nuorisoneuvostossa on edustus yläkouluista, ammattiopistolta ja lukiosta. Nuorisoneuvoston tarkoituksena on tarjota Kemijärveläisille nuorille:

- mahdollisuus olla mukana kunnallisessa päätöksenteossa
- edistää nuorten osallistumis-, vaikuttamismahdollisuuksia kaupungissa
- olla nuorten vaikuttamiskanava heitä koskevissa asioissa
- kannustaa nuoria osallistumaan ja vaikuttamaan yhteiskunnallisiin asioihin.

Nuorisoneuvosto kokoontuu noin kerran kuukaudessa kouluvuoden aikana. Se antaa kommentteja ja toimenpide-esityksiä nuoria koskeviin asioihin. Lisäksi nuorisoneuvosto osallistuu nuorisotapahtumien järjestämiseen sekä toimi tiedonvälittäjänä koulun ja nuorisotoimen välillä. Neuvostolla on edustus sivistyslautakunnassa puhe- ja läsnäolo-oikeudella. Konkreettinen esimerkki nuorisoneuvoston työstä on heidän ideoimansa Kemijärven nuorisopassi. Passilla on menossa viides käyttövuosi ja sillä saa alennuksia mm. paikallisiin liikkeisiin, elokuva-, uimahalli- ja kuntosalikäynteihin.

2.5 Seurakuntien ja järjestöjen lapsi- nuoriso- ja perhetyö, yksityisten palvelutuottajien tarjoamat palvelut

Tunturilan ry:n nuorisotyö

Tunturilan nuorisotyö käsittää nuorisotilatoimintaa Särkikankaalla, pienkerhoja, lastenleirejä, kisamatkoja, perheretkiä ja tapahtumia. Jäseniä on 246 ja kerholaisia 147. Toiminta kattaa hyvin Särkikankaan alueen ja osin muunkin alueen toiminnasta. Tunturilan Nuoret ry tekevät erittäin paljon yhteistyötä kunnan eri toimijoiden ja eri järjestöjen kanssa. Haasteena tällä hetkellä on työntekijäresurssit; nuorisotilat/toiminta sekä valtaväestöön kuulumattomien lasten ja yleinen nuorten pahoinvoinnin lisääntyminen luo haasteita nuorisotilatoimintaan.

Lisäksi väkimäärän vähenemisen myötä kerhotoiminnan pyörittäminen joillakin haja-asutus alueilla ei onnistu. Osa vanhemmista esim. Vuostimosta ja Kostamosta, kuljettaa lapsiaan kerhoihin keskustaan.

Lasten, nuorten ja perheiden tukitoiminta - Askel- projekti

Projekti on Raha-automaattiyhdistyksen A-avustuksen (2005 – 2010) piirissä oleva kriisityön tukihanke. Askel tarjoaa matalan kynnyksen apua elämän eri kriisitilanteisiin; keskustelua, opastusta, neuvontaa sekä perhetyötä. Tiloissa on mahdollisuus tilapäiseen yöpymiseen. Toimintaa vetää yksi kokopäiväinen ja yksi määräaikainen työntekijä. Toiminnan jatkuminen ratkeaa tämän vuoden lopussa.

Perhetyötä tehdään yhteistyössä sosiaalitoimen, Mannerheimin lastensuojeluliiton, Pelastakaa Lapset ry:n ja 4H:n kanssa. Työmuotoina ovat perheretket, ryhmätoiminnat ja perhekahvila-toiminta. Sosiaalitoimen perhetyöntekijät käyttävät Askeleen toimitiloja asiakkaidensa tapamisiin. Lastensuojelun kanssa sovitaan perheistä, joissa työntekijä käy tukemassa vanhempien jaksamista arjessa. Vuosien varrella on myös kehitetty tukihenkilötoiminta ja siihen liittyvää koulutusta yhdessä Punaisen Ristin kanssa.

Kemijärven seurakunta

Seurakunta järjestää päiväkerhotoimintaa alle kouluikäisille lapsille keskustassa ja Särkikankaalla tähän toimintaan varatuissa toimitiloissa. Molemmissa paikoissa kerhot toimivat kahdesti viikossa. Pienille lapsille (3-4-vuotiaat) tarkoitettu ryhmä kestää kaksi tuntia ja isommille lapsille (4-6-vuotiaat) tarkoitettu ryhmän kesto on kolme tuntia. Perheille järjestetään kerran viikossa perhekerho, johon voivat äidit ja isät tulla yhdessä pienten lasten kanssa. Kerho toimii vuoroviikko periaatteella keskustassa ja Särkikankaalla.

Päiväkerhotoiminta on kristillistä kasvatustyötä ja joka kerta niissä pidetään rukoushetki. kerhojen muu toiminta on monipuolista; laulua, leikkiä, liikuntaa, satuhetkiä ja erilaisia kädentaitoja kehittävää askartelua. Kerhojen osallistujamäärä vaihtelee kausittain. Päiväkerhoissa käy keskimäärin 5-7 lasta kerho kertaa kohden. Perhekerhon toiminnassa mukana on keskimäärin 4-6 äitiä lapsineen (1-3 lasta /äiti). Isiä toivotaan mukaan toimintaan.

Diakoniatyö tekee lapsiperheiden kanssa satunnaisesti työtä. Työmuotoina ovat taloudellinen avustaminen ja pienessä määrin kotikäyntityö. Vuonna 2009 perheille suunnattuja avustuskertoja oli 61 kappaletta, joista yksinhuoltaja perheille suunnattuja oli 21 kertaa.

2.6 Erityispalvelut

Perhe- ja mielenterveysklinikka Lapponia antaa psykiatrisen sairaanhoidon, päihdehoidon avopalveluja ja erityistason perheneuvonnan palveluja. Perheneuvolassa tuetaan lapsiperheitä lasten ja nuorten kasvuun ja kehitykseen liittyvissä kysymyksissä sekä perheen vuorovaikutusongelmissa. Lisäksi yksikkö pyrkii vastaamaan alueen koulutus- ja työnohjaustarpeeseen.

Perheneuvolan palvelut on tarkoitettu lapselle ja hänen vanhemmilleen/huoltajilleen sekä muille perheenjäsenille, kun on huolta lapsen/nuoren psyykkisestä kasvusta ja kehityksestä tai koko perheen ihmissuhteisiin liittyvistä asioista. Perheneuvolassa työskentelee lastenpsykiatri, psykologi, perheterapeutti, sairaanhoitaja ja sosiaalityöntekijä. He tarjoavat asiantuntija-apua ja lapsen myönteistä kehitystä edistävää sosiaalista, psykologista ja lääketieteellistä tutkimusta ja hoitoa.

Yhteyttä voi ottaa myös jos perhe haluaa apua **kriisitilanteissa** tai jos perheenjäsenten välillä on ristiriitoja tai jos perheessä harkitaan eroa tai tarvitaan apua erosta selviytymiseen. Perheneuvolaan **ei tarvita lähetettä**, vaan asiakas voi itse ottaa yhteyttä hakiessaan apua. Palvelut ovat luottamuksellisia ja **maksuttomia**.

Perheneuvolan työmuotoja ovat neuvonta, arviointi, vanhempien kanssa käytävät keskustelut, lapsen kasvuun, kehitykseen ja tunne-elämään liittyvät tutkimukset, erilaiset terapiat, perheasioiden sovittelu sekä jatkohoitoon/palveluihin ohjaus. Työskentely voi sisältää yksilö-, pari-,

ja perhetapaamisia, lapsen tutkimuksia ja verkostotyöskentelyä. Lisäksi erilaiset viranomais-ten pyytämät asiantuntijalausunnat ja verkostotyö ja konsultaatio kuuluvat työmuotoihin. Kaikki toiminta tehdään yhdessä perheen jäsenten kanssa, ratkaisuja hakien.

Tarvittaessa psykologi tekee lapselle **yksilötutkimuksia**. Hän tutustuu lapsen keskustelemalla ja käyttää tarvittaessa apuna erilaisia psykologisia tutkimusmenetelmiä sekä leikkiä ja piirtämistä. Yksittäisen lapsen näkökulmaa ja kokemusmaailmaa voidaan valottaa riittävästi vain yksilötutkimuksella. Tutkimusjakson perusteella lapselle voidaan suositella omia harvajaksoisia tukikäyntejä tai tiivistä yksilöterapiaa. Lapsen tukikäynteihin ja yksilöterapiaan kuuluvat myös vanhempien harvajaksoiset tukikäynnit.

Perheneuvola tehtävä asiantuntijatyö on palvelu joka on tarkoitettu lasten, nuorten ja heidän perheidensä kanssa työskenteleville tahoille tai viranomaisille, jotka pyytävät asiantuntija-apua perheen ihmissuhteita, lasten ja nuorten kasvatusta, käyttäytymistä ja kehitystä koskevissa kysymyksissä tai jotka haluavat kehittyä ammatillisesti. Menetelmiä ovat mm. konsultointi, työnohjaus, kouluttaminen, tutkimus ja kehittämistyö sekä yhteiset työnkehittämisprojektit.

2.7 Sosiaalityö

Sosiaalityön tiimissä työskentelee neljä sosiaalityöntekijää, kaksi etuuskäsittelijää, kaksi perhetyöntekijää ja yksi talous- ja velkaneuvoja. Yksikön esimiehenä toimii johtava sosiaalityöntekijä, joka hoitaa myös lastensuojelun tehtäviä toisen sosiaalityöntekijän työparina. Kaksi sosiaalityöntekijä työskentelee aikuissosiaalityössä. Aikuissosiaalityössä hoidetaan toimeentulotuki, sosiaalinen työllistäminen, kuntouttava työtoiminta ja vammaispalvelut. Etuuskäsittelijöistä toinen hoitaa toimeentulotukea ja toinen vastaa toimistotehtävistä ja talousasioista. Molemmat perhetyöntekijät työskentelevät lastensuojelun perhetyössä.

Tiimissä työskentelee myös määräaikaisesti kehittäjätyöntekijä Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksesta (Poske). Hänen toimintansa liittyy **Pakaste (Pohjoinen Kaste)- hankkeeseen (liite 1)** ja sen sosiaalityön osioon. Kaupunki on mukana hankkeessa lokakuu 2011 loppuun saakka. Kemijärven osalta sosiaalityön kehittämisen painopisteitä ovat perhekeskeisyys ja yhteisöllisten työmenetelmien kehittäminen. Yhteisen työskentelyn perustana on kaupungissa vuonna 2007 työstetty **Perhekeskeinen varhaisen tuen toimintamalli (liite 2)**. Hankkeen aikana mallia juurrutetaan ja tavoitteena on madaltaa kaikkien toimijoiden kynnystä ottaa puheeksi havaittu huoli niin lapsista, nuorista kuin aikuisistakin.

Aikuissosiaalityö

Vuoden 2009 aikana **toimeentulotukea** sai 564 kotitaloutta ja toimeentulotukihakemukset pysyttiin käsittelemään pääsääntöisesti lain määräämän seitsemän päivän aikana. Lakisääteiseen kuntouttavaan työtoimintaan osallistui 62 henkilöä. Valmentavassa työtoiminnassa on ollut noin 40 henkilöä. Sosiaalinen työllistäminen on jatkunut merkittävänä aktiivisena sosiaalityön välineenä. Kaupunkilisää on myönnetty järjestöihin työllistymiseen. Ehkäisevää ja täydentää toimeentulotukea on käytetty pääasiassa lapsiperheiden taloudellisten ongelmien järjestelyyn muun muassa turvaamalla lapsiperheiden asuminen. Syrjäytymisvaarassa olevien nuorten tukemiseen aikuissosiaalityössä ei ole riittävästi resursseja. Painopisteenä aikuissosiaalityössä otetaan 18–25-vuotiaat nuoret.

Talous- ja velkaneuvontaan tuli vuonna 2009 uusia asiakkaita 62. Asiakastapaamisia, palvelutapahtumia ja erilaisia toimenpiteitä oli yhteensä 406. Jonotusaika yhteydenotosta ensimmäiseen tapaamiseen oli noin kaksi viikkoa.

Lastensuojelun sosiaalityö

Lastensuojelun työskentely käynnistyy useimmiten lastensuojeluilmoituksesta. **Lastensuojeluilmoitus tehdään alle 18 -vuotiaasta lapsesta**, jonka tilanne huolestuttaa esimerkiksi lapsen hoidon ja huollon laiminlyönnin, kaltoin kohtelun tai lapsen oman käyttäytymisen vuoksi. Lastensuojelun ilmoitusvelvollisuus perustuu lastensuojelulakiin. Ilmoitusvelvollisia ovat sosiaali- ja terveydenhuollon, opetustoimen, poliisitoimen, nuorisotoimen ja uskonnollisten yhteisöjen sekä turvapaikan hakijoiden vastaanottoa, hätäkeskustoimintaa tai koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa harjoittavan yksikön palveluksessa olevat työntekijät sekä näiden toimialueiden luottamustointa hoitavat henkilöt. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös sosiaali- ja ter-

veydenhuollon yksityisiä ammatinharjoittajia ja palvelutuottajia. Ilmoitusvelvollisuus koskee sitä tietoa, jonka henkilö on saanut työssään tai luottamustoimissaan. Myös muu henkilö, esimerkiksi naapuri tai sukulainen, voi tehdä lastensuojeluilmoituksen. Kemijärvellä ilmoitukset tehdään lastensuojelun sosiaalityöntekijöille.

Ilmoituksen vastaanottamisen yhteydessä sosiaalityöntekijän on arvioitava välittömästi ilmoituksen kiireellisyys ja päätettävä ryhdytäänkö kiireellisiin lastensuojelutoimenpiteisiin. Mikäli lapsen tilanne ei vaadi kiireellisiä toimia niin sosiaalityöntekijän on **arvioitava seitsemän arkipäivän kuluessa aloitetaanko lastensuojelutarpeen selvitys vai ei**. Lapsen asiakkuus lastensuojelussa alkaa, kun päätetään tehdä lastensuojelutarpeen selvitys tai ilmoituksen johdosta ryhdytään kiireellisiin lastensuojelutoimenpiteisiin. Lapselle on nimettävä hänen asioistaan vastaava sosiaalityöntekijä, joka tekee lastensuojelutarpeen selvityksen parityönä toisen työntekijän kanssa. Lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä tulee olla sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun lain mukainen sosiaalityöntekijän ammatillinen kelpoisuus.

Avohuollon tukitoimena on tarjottu sosiaalityön ja perhetyön lisäksi esimerkiksi taloudellista tukea lasten harrastuksiin, järjestetty loma- ja virkistystoimintaa, terapiapalveluja, tukihenkilö- ja tukiperhetoiminta sekä perhetyötä. Avohuollon tukitoimien tarkoituksena on edistää ja tukea lapsen myönteistä kehitystä ja vahvistaa vanhempien kasvatuskkyä ja -mahdollisuuksia.

Mikäli lastensuojelun tarve oleellisesti johtuu riittämättömästä toimeentulosta, puutteellisista asumisololoista tai asunnon puuttumisesta niin kunnan on viivytyksettä järjestettävä riittävä taloudellinen tuki ja järjestettävä tarpeen mukainen asunto. Perheen taloudelliseen tukemiseen on käytettävissä toimeentulotuesta annetun lain mukainen toimeentulotuki ja ehkäisevä toimeentulotuki.

Lastensuojelun perhetyö

Perhetyö on lastensuojelun avohuollon tukitoimi, joka tapahtuu pääasiallisesti perheen kotona. Perheet ohjautuvat perhetyön piiriin lastensuojelun sosiaalityöntekijän kautta. Perhetyö on joustavaa ja se räätälöidään perheiden tarpeita vastaavaksi tukimuodoksi. Työskentelyn alussa tehdään perheen, perhetyöntekijöiden sekä sosiaalityöntekijän kanssa perhetyönsuunnitelma, johon kirjataan yhdessä sovitut, konkreettiset tavoitteet, perhetyön kesto, tapaamistiheydet ja työn sisältö. Tavoitteiden toteutumista seurataan säännöllisesti yhteisissä arviointipalaverissa.

Työtä tehdään työparityönä. Työ on tavoitteellista, suunnitelmallista, pitkäjänteistä ja intensiivistä. Kun työtä tehdään perheiden kotona, se mahdollistaa tiiviin tuen ja ohjauksen arjen ja vuorovaikutuksen ongelmatilanteissa. Perhetyö on perheen arjen tukemista, auttamista, hoivaamista, puuttumista ja ongelmien korjaamista. Työ sisältää yhdessä tekemistä, vanhempien pedagogista ohjaamista, terapeutisia keskusteluja ja toiminnallisuutta.. Intensiivisen työskentelyn ja tuen piirissä on samanaikaisesti 5-6 perhettä (15 - 20 henkilöä). Työskentely perheissä vaihtelee vuodesta kolmeen vuoteen.

Vuonna 2009 perhetyön piirissä oli kahdeksan perhettä, joihin kuului yhteensä 29 perheenjäsentä. Perheitä tavattiin eri kokoonpanoilla; vanhempia, koko perhettä yhdessä, lasta/lapsia yksistään, toisinaan tapaamisissa oli mukana myös perheen läheisverkostoa. Lisäksi järjestettiin eri perheiden kanssa yhdessä toiminnallisia tapaamisia. Vuoden 2010 kevään aikana on järjestetty säännöllistä ja suunnitelmallista **vertaistukea äitiryhmätoimintana**.

Lastensuojelun sijaishuolto

Lasta ja perhettä **pyritään tukemaan ensisijaisesti omassa kodissaan ja avohuollon tukitoimin** mutta tukitoimien ollessa riittämättömiä lapsi tarvitsee sijaishuoltoa. Sijaishuollolla tarkoitetaan huostaan otetun tai kiireellisesti sijoitetun lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella. Lapsi voidaan sijoittaa myös avohuollon tukitoimena joko yksin tai yhdessä vanhempansa tai huoltajansa kanssa, jos sijoitus on perusteltua lapsen tuen arvioimista varten tai lapsen kuntouttamiseksi.

Huostaanottoa ja sijoitusta on valmistettava parityönä ja lapselle on nimettävä kelpoisuusehdot täyttävä sosiaalityöntekijä. Huostaanotto prosessissa on varmistettava siitä, että huostaanotolle on lain mukaiset edellytykset. On selvitettävä kasvuolosuhteet tai/ja lapsen elämäntavat. On arvioitava avohuollon tukitoimien mahdollisuudet ja se miten sijaishuolto edistää lapsen myönteistä kasvua ja kehitystä. **Huostaanotosta on tehtävä kirjallinen ja perusteltu päätös.** Huostaanotto on viranomaisten voimakas puuttuminen lapsen ja perheen itsemääräämisoikeuteen. Huostaanotto on oikeusturvakysymys lapsen, perheen ja työntekijän kannalta.

Lasten sijoitusten taustalla on monenlaisia tilanteita ja ongelmien kasautumia. Lapsi voidaan sijoittaa sijaisperheeseen, perhehoitoon, ammatilliseen perhekotiin tai laitoshuoltoon. Kemijärvellä perhehoitoon eli yksityiskoteihin sijoitetut lapset ovat pian täysi-ikäisiä. Uusia perhehoitajia ei ole saatu vuosiin. Kemijärvellä on kolme sijaisperhettä, ammatillisia perhekoteja on kaksi, toinen on yksityinen ja toinen järjestön ylläpitämä. Kotikunnan lisäksi lapsia on sijoitettu perhekoteihin muualle Pohjois-Suomeen.

Lastensuojelulaissa jälkihuollolla tarkoitetaan lapsen tai nuoren sekä hänen vanhempiensa tukemista sijaishuollon päättymisen jälkeen. Uudessa lastensuojelulaissa oikeutta jälkihuoltoon on laajennettu koskemaan myös avohuollon tukitoimena tapahtuneen sijoituksen päättymisen jälkeen. Velvollisuus jälkihuollon järjestämiseen päättyy nuoren täyttäessä 21 vuotta. Jälkihuolto **perustuu aina jälkihuoltosuunnitelmaan.** Jälkihuoltoon oikeutettujen määrä tulee kasvamaan. Järjestöt ja yksityiset tarjoavat runsaasti jälkihuollon palveluja. Ostopalveluja tarvitaan jälkihuollon nuorille mutta osalle nuorista jälkihuolto voidaan toteuttaa omana työnä.

Sosiaalipäivystys

Kemijärvi on mukana seudullisessa sosiaalipäivystyksessä, yhdessä Pelkosenniemen, Sallan ja Savukosken kanssa. Sosiaalipäivystys kattaa vain kiireelliset lastensuojeluasiat virka-ajan ulkopuolella, arki-iltaisina ja öisin sekä viikonloppuisin. Yhteyden sosiaalipäivystäjään saa soittamalla hätäkeskukseen.

Yhteenvetoa toiminnan ja palveluiden vahvuuksista ja haasteista:

Vahvuudet Palveluissa on koulutettua ja ammattitaitoista henkilökuntaa Harrastusmahdollisuuksia on monipuolisesti Kouluterveyskyselyn mukaan monissa asioissa on tapahtunut myönteistä kehitystä Hankkeiden kautta on voitu kehittää ja kehitetään toimintoja Varhaiseen puuttumiseen on kiinnitetty huomiota	Heikkoudet Lapsiperheiden kotipalvelua liian vähän Koulupsykologipalvelua liian vähän Neuvolan perhetyö vähäistä Neuvolassa lääkäri vaje Yhteistyö- ja -toiminta eri toimijoiden välillä kangertelee Tukihenkilöiden ja tukiperheiden saanti vaikeaa Asiakaspalautteen ja toimenpiteiden vaikuttavuuden mittaaminen ei ole riittävää Nuorille suunnattujen päihdepalvelujen vähäisyys
Mahdollisuudet Kasvatus- ja perheneuvola sekä lasten ja nuorten mielenterveyspalvelut toimivat yhdessä paikassa Koulukuraattorin mahdollisuudet toimia yhdessä sosiaalityön kanssa mahdollistaa uusien työmenetelmien ja toimintatapojen rakentamisen Ryhmätyömenetelmien kehittäminen välineiksi nuorten päihdehoitoon ja sosiaalityöhön. Työparityöskentely mahdollisuuksien kehittäminen moni ammatilliseen suuntaan Lastensuojelun sosiaalityön ja muiden toimijoiden yhteiset kotikäynnit	Uhat Taloudellinen tiukkuus ja paineet vaikuttavat palveluiden ja resurssien vähentämiseen Jos ennaltaehkäisevän työn resurssit eivät riitä, korjaavaan työhön tarvitaan lisää Perheiden pahoinvoinnin lisääntyminen Koulutuksen jälkeinen työllistyminen Päihteiden käytön lisääntyminen

3. LASTENSUOJELUN TARVE KUNNASSA

3.1 Lastensuojeluilmoitukset

VUOSI	2008	2009	2010 tilanne 31.10
LASTENSUOJELUILMOITUKSET	90	99	125

Lastensuojeluilmoituksista ja niiden sisällöstä on pidettävä rekisteriä. Vuonna 2009 Kemijärvellä tehtiin 99 lastensuojeluilmoitusta, jotka koskivat 69 eri lasta ja osa heistä oli jo lastensuojelun asiakkaana. Ilmoituksista 76 tuli henkilöiltä, joilla on lastensuojelulain mukainen ilmoitusvelvollisuus. Yksityishenkilöt tekivät 13 ilmoitusta.

Lastensuojeluilmoituksia on tehty lapsista, joiden hoidon ja huolenpidon tarve, olosuhteet tai lapsen oma käyttäytyminen ovat edellyttäneet lastensuojelun tarpeen selvittämistä. Lapsen olosuhteita vaarantavia tekijöitä ovat tavallisimmin olleet vanhempien päihteiden käyttö, perheväkivalta ja perheristiriidat sekä vanhempien jaksamattomuus. Lapset ovat vaarantaneet terveyttään ja kehitystään päihteiden käytöllä.

3.2 Lastensuojelutarpeen selvitys

Vuonna 2009 lastensuojelutarpeen selvityksiä tehtiin 12. Selvityksen on valmistuttava **viimeistään kolmen kuukauden** kuluessa lastensuojeluasian vireille tulosta. Selvitykset ehdittiin tehdä pääsääntöisesti määräajassa ja samoin kirjaukset tapaamisista asiakaskertomuksiin. Erillisiä kirjallisia yhteenvedoja selvityksistä ei ole tehty. Vuonna 2009 yhdeksän laaja-alaista lastensuojelutarpeen selvitystä johti lastensuojelutoimenpiteisiin, yksi huostaanottoon, neljä avohuollon sijoitukseen ja neljä erilaisiin avohuollon toimenpiteisiin.

Lastensuojelutarpeen selvittämiseksi lasta on tavattava henkilökohtaisesti. Lapsen mielipide voidaan jättää selvittämättä vain erityisissä tapauksissa. Arvioinnissa pyritään käyttämään monipuolisia työmenetelmiä, jotka valitaan aina tilannekohtaisesti. Selvityksessä kuvataan lapsen kasvuolosuhteita ja huoltajien toimintaa sekä mahdollisuuksista huolehtia lapsen hoidosta ja kasvatuksesta. Selvityksen perusteella arvioidaan lastensuojelutoimenpiteiden tarvetta. Selvityksen tuloksena voidaan todeta, että lastensuojelun tarvetta ei ole ja asiakkuus päättyy tai todetaan lastensuojelun tarve, jolloin tehdään suunnitelma jatkotoimenpiteistä.

3.3 Avohuollon tukitoimet

Vuonna 2009 avohuollon asiakkaana oli 67 lasta, joille oli tehty päätös avohuollon tukitoimista. Avohuollon asiakkaana olevalle lapselle olisi tehtävä myös asiakassuunnitelma mutta kaikille asiakkaille erillistä asiakassuunnitelmaa ei ole tehty.

Lastensuojelun avohuollon tukitoimena asiakasperheille on järjestetty lastensuojelun sosiaalityöntekijän tuki lapsen ja perheen ongelmatilanteen selvittämiseen. Taloudellista tukea on myönnetty muun muassa lasten ja nuorten koulunkäyntiin tai ammatin hankintaan, työhön sijoittumiseen, harrastuksiin ja läheisten ihmissuhteiden ylläpitämiseen. Muita avohuollossa käytettyjä tukimuotoja ovat olleet mm päivähoito, hoito- ja terapiapalvelut, loma- ja virkistystoiminta, tukihenkilöt ja tukiperheet, turvakoti, avohuollon sijoitukset perhe- tai laitoshoittoon, pysäytysjaksot ja lastensuojelun perhetyö.

Tukihenkilön tai tukiperheen palvelujen tarvitsijoita olisi ollut enemmän kuin palveluja on ollut lastensuojelun käytettävissä. Tukihenkilö tai -perhe on järjestynyt kuudelle lapselle ja neljälle lapselle on järjestetty viikonloppusijoitukset perhekotiin. Kemijärvi on ollut mukana Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lapin piiri ry:n toteuttamassa Tukihenkilöverkko Lapin lapsiperheille – projektissa. Projektin kautta lastensuojeluun on saatu rekrytoitua yksi tukihenkilö ja yksi tukiperhe.

Yksityisten tai järjestöjen lastensuojelun avohuollon palvelujen lähimmät tarjoajat ja tuottajat ovat Rovaniemellä. Palvelutarjonta on ollut lähinnä perhetyötä ja erilaisia terapiapalveluja mutta viime aikoina palvelutarjonta myös avohuollossa on lisääntynyt. Tarvetta olisi muun muassa erilaisille kerho- ja harrastustoiminnalle, erityisesti 12–16-vuotiaille pojille.

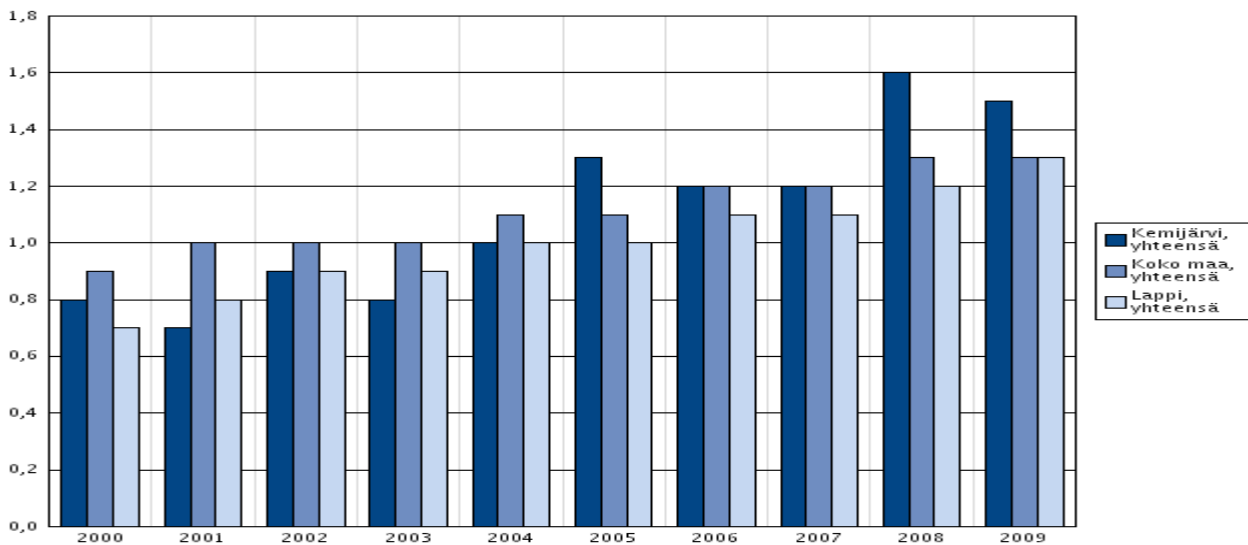
3.4 Sijaishuolto ja avohuollon sijoitukset

Vuonna 2009 kodin ulkopuolelle oli sijoitettu 22 eri lasta, joista 12 oli huostaan otettu ja kolme kiireellistä sijoitusta ja 12 avohuollon sijoitusta. (sama lapsi on voinut olla kiireellisesti sijoitettu ja huostaan otettu). Kodin ulkopuolelle sijoitetuista perhehoidossa oli neljä lasta, perhekodeissa oli 16 lasta ja laitossijoituksessa oli kaksi lasta.

Sijoitusten syitä ovat olleet puutteet lapsen huolenpidossa ja kasvuolosuhteissa tai lapsi on käyttäytymisellään vaarantunut terveyttään tai kehitystään. Asiakassuunnitelma on tehty kaikille sijaishuollossa oleville ja avohuollon tukitoimena sijoitetuille. Biologisille vanhemmille ei tehty yhtään henkilökohtaista asiakassuunnitelmaa.

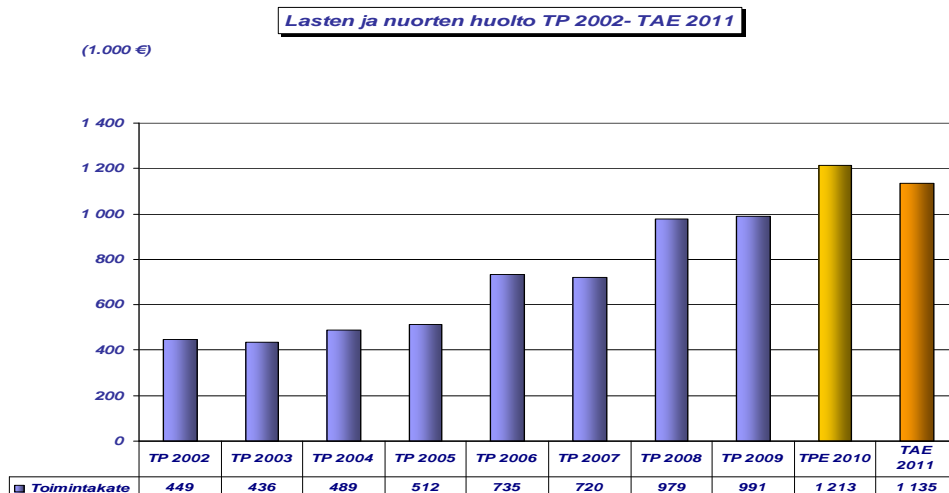
Kemijärvelle on nimetty lastensuojelulain mukainen moni ammatillinen lastensuojelun asiantuntijaryhmä, joka avustaa sosiaalityöntekijöitä lastensuojelun toteuttamisessa.

Sijoitettujen lasten ja nuorten määrä on kasvanut koko 2000-luvun (lastensuojelulain mukaan lapsella tarkoitetaan henkilöä, joka ei ole täyttänyt 18 vuotta ja nuorella henkilöä, joka ei ole täyttänyt 21 vuotta). Määrän kasvu ilmiönä on valtakunnallinen ja kuvastaa yhteiskunnallisia haasteita.

Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0-17 -vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (Sotkanet)

(Avohuollon tukitoimena sijoitetut, kiireellisesti huostaan otetut, huostaan otetut, tahdonvastaisesti huostaan otetut sekä jälkihuollossa olevat lapset ja nuoret).

Lasten ja nuorten huollon kustannukset Kemijärven kaupungin osalta

3.5 Jälkihuolto

Vuonna 2009 jälkihuollossa oli 7 nuorta, joista neljälle ostettiin entisestä sijoituspaikasta jälkihuoltopalvelut. Yhtä nuorta on tuettu lastensuojelun perhetyön keinoin ja kaksi nuorta on sosiaaliryhtymien tuen piirissä. Kaksi nuorta ei ole tarvinnut tai halunnut ottaa jälkihuollonpalveluja vaikka heillä olisi ollut palveluihin lain suoma oikeus.

Huolto- ja tapaamissopimukset, oikeudelle annettavat selvitykset

Vuonna 2009 vahvistettiin 75 elatussopimusta ja 50 huolto- ja tapaamissopimusta. Isyys selvityksiä tehtiin 25. Käräjä- ja hovioikeudelle annettiin yhteensä neljä lausuntoa. Henkilötutkinta tehtiin viidelle nuorelle.

3.6 Adoptioeuvonta

Adoptioeuvonnan palvelut ostetaan tarvittaessa Pelastakaa Lapset ry:ltä. Vuonna 2009 palvelua tarvitsi yksi kemijärveläinen perhe.

4. LASTENSUOJELUN TULEVAISUUS, KESKEISET PAINOPISTEET KEHITTÄMISEHDOTUKSET JA KONKREETTISET TOIMET

Lastensuojelun strategisessa tulevaisuuden suunnittelussa, yhteiset keskustelut viranhaltioiden, luottamushenkilöiden ja toimijatahojen kesken on keskeistä. Erityisen merkittävää on myös kuntalaisten kuuleminen palveluiden toimimisesta. Tässä keskustelussa lähtökohtana tulee olla tasavertaisuuden periaate ja lastensuojelulain keskeiset tavoitteet:

- Ennaltaehkäisevä lastensuojelu
- Varhainen tuki
- Lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu

Neuvolan, kouluterveydenhuollon sekä päivähoidon työntekijät ovat avainasemassa ennaltaehkäisevässä lastensuojelutyössä, sillä niiden kautta tavoitetaan lähes kaikki lapset, nuoret ja heidän perheensä. Tavoitteena on lasten ja nuorten sekä perheiden psyykkisen, fyysisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin parantaminen, varsinkin erityistä tukea tarvitsevilla perheillä. Siksi onkin tärkeää vahvistaa, että vanhemmat saavat riittävästi tukea lasten kasvattamisessa ja hoitamisessa. Jokaisen lapsen suotuisaan kehitykseen kuuluvat läheiset ihmissuhteet, yhteenkuuluvuuden tunne, pysyvyys, ennustettavuus, vastuullisuus ja turvallisuus.

Työryhmässä ja eri toimijoiden materiaalissa nousi esille toimenpide-ehdotuksia, joista osa ei vaadi lisäresursseja, osa vaatii. Eri toimijoiden toimenpide- ja kehittämissuhteet näkyvät jokaisen omissa kappaleissa. Lopuksi niistä on koottu keskeisimmät tarpeet kaupungin lastensuojelun ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi.

4.1 Neuvola

Neuvolan toiminnan kehittämistä raamittaa 1.7.2009 voimaan tullut **valtioneuvoston asetus** neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta. Konkreettista **paikallista toimintamallia (liite3)** ollaan laatimassa yhden terveydenhoitajan voimin Pohjoisen alueen Kasteesta saadulla määrärahalta.

Synnytyksen jälkeisiä kotikäyntejä jatketaan, kehittäen toimintaa niin että lastenneuvolan työntekijä olisi myös mukana. Vanhempien päihteiden käyttöä seulotaan kyselylomakkeen avulla ja masennus- ja perheväkivaltaseulat aloitetaan myös kaikille. Perhevalmennusta kehitetään nykypäivän tarpeita vastaavaksi. Neuvolassa järjestetään ensisynnyttäjille synnytysvalmennusta. MLL ja ev.lut. srk. järjestävät ryhmätoimintaa, joihin neuvolan asiakkaita ohjataan. Terveystoimijat pyrkivät käymään ryhmässä mukana noin 1-2 kertaa vuodessa. Tarvittaessa perheille on saatavilla lapsiperheiden kotipalvelua päivähoiton kautta. Työntekijä auttaa esim. lastenhoidossa ja päivittäisissä kodinhoidollisissa tehtävissä.

Neuvola työhön mukaan toivotaan perhetyöntekijää, koska selkeästi on nähtävillä perheiden tarve konkreettiseen pitkäkestoiseen ja kotona tapahtuvaan tukeen ja ohjaukseen arjen pulmissa. Kyseinen toiminta olisi täyspainoista lastensuojelullista ennaltaehkäisevää toimintaa.

Muiden yhteistyö tahojen kanssa rakenteellista ja viestinnällistä toimintakulttuuria on tärkeä kehittää.

4.2 Päivähoito

Päivähoidon tavoitteena on edistää lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Tiivis yhteistyö kasvatuskumppaneiden, vanhempien ja päivähoidon henkilöstön välillä on keskeisin pienen lapsen hyvinvointia lisäävä tekijä. Päivähoitotoiminta pohjautuu kunnalliseen, hyväksytyyn varhaiskasvatussuunnitelmaan. Kaikille hoidossa oleville lapsille laaditaan lisäksi henkilökohtainen yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma, joka tarkistetaan vuosittain ja tarpeen mukaan.

Kunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman päivittäminen ja tarkistaminen tulee olemaan ajan-kohtainen asia tarkastusajanjaksolla. Varhaiskasvatussuunnitelman sisältö pitää tarkistaa ja päivittää myös lastensuojelullista näkökulmaa ajatellen. Jatkuva arviointi on varhaiskasvatuksen kehittämisen edellytys.

Ennakoivan lastensuojelun varhainen tuki, jossa huoli otetaan puheeksi ja olemassa olevat tukitoimet tarjotaan, toimii hyvin päivähoidossa. Myös moni ammatillinen verkostotyö toimii, mutta lastensuojelun ehkäisevyyden osalta yhteistyötä olisi tärkeää kehittää ja uudistaa varhaisen tuen tukimuotojen, rakenteiden ja toimintatapojen osalta.

Tällä hetkellä lapsiperheille annetaan tilapäistä kotihoitoapua äkillisiin hoidon tarpeisiin. Tämän toiminnan kehittäminen ja lisääminen on tärkeää, koska se on mitä parhainta lastensuojelun ehkäisevää työtä.

Sosiaali- ja terveysoston taloussuunnitelman mukaisesti lasten päivähoito sopeuttaa toimintansa vähenevien lapsimäärien tarpeita vastaavaksi. Lasten päivähoidon sopeuttamisessa otetaisiin huomioon olemassa olevien resurssien ja henkilöstön koulutusrakenteiden ohjaaminen siten, että ne säilyisivät ennaltaehkäisevän lastensuojelutyön käytössä

4.3 Koulu

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden muuttuessa ja opetussuunnitelman uudistamisen yhteydessä erityisopetuksen osalta järjestetään koulutusta kaikille opettajille **erityisen tuen tarpeen havainnointiin**. Opettajien jatkokoulutuksen tukemisella taataan riittävät erityisopetuksen resurssit perusopetuksessa.

Oppilashuollossa jatketaan toimintaa oppilashuoltosuunnitelman ja uuden neuvola asetuksen mukaisesti. Turvataan riittävät henkilöstöresurssit moni ammatilliseen oppilashuoltoon ja oppilaiden tarvitsemiin lisätutkimuksiin ja mahdollisiin hoitotoimiin. Kouluverkon tiivistämisellä saadut säästöt kohdennetaan opetusryhmien kokoon jatkossakin.

Ryhmäkokojen suhteen koulujen tulee olla tasavertaisia. Hankerahojen avulla kehitetään syrjäytymisvaarassa oleville **oppilaille joustavan opetuksen mallia**, joka vakiinnutetaan osaksi perusopetustamme. **Koulupajatoiminnalla** turvataan perusopetuksen suorittaminen koulupöydille.

Erityisopetuksen strategian mukaisesti satsataan tukiovetusresursseihin riittävästi. Osa-aikaista erityisopetusta lisätään yleisopetuksen kouluissa tarpeita vastaavasti. Erityisopetuspäätöksen saaville oppilaille taataan jatkossakin heidän yksilöllisiä tarpeitaan vastaavat oppimisolosuhteet erityisopetuksen ammattitaitoisen henkilöstön, asianmukaisen toimintaympäristön ja riittävien tukipalveluiden muodossa.

Koulujen sisäistä toimintakulttuuria vahvistetaan uusia henkilöstön yhteistyötapoja kehittämällä. Koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto ollaan järjestämässä uuden asetuksen mukaiseksi. Asetus parantaa yhteistyötä oppilaan vanhempien kanssa. Opiskelijaterveydenhuollossa on

nettipalvelun käyttöönotto suunnitelmissa. Kokemuksia on haettu esim. Rovaniemeltä ja konkreettinen toiminta alkanee vuoden 2011 alkupuolella.

Koulun, nuorisotoimen ja sosiaali- ja terveystoimen yhteistyötä on lisättävä. Oppilashuolto-työryhmien työn kehittäminen on keskeinen osa sitä työtä. Meneillään olevat hankkeet tukevat tätä kokonaisuutta.

4.4 Nuorisotyö

Nuorisotilat on monelle nuorelle tärkeä kokoontumispaikka, jonka jo tilojen kävijämääräkin vahvistavaa. Kallaanvaaran nuorisotila on ollut suljettuna koko tämän vuoden työntekijätilanteen vuoksi. Isokylän tilaa käyttää koulu päivisin ja nuorisotoimi iltaisin 2 päivänä viikossa kouluvuoden aikana. Nuorten määrä vähenee, mutta vielä nykyisille tiloille olisi kysyntää. Tilojen, kuten nuorisotoimen muukin toiminta, tarvitsee pysyvää, ammattitaitoista henkilöstöä toiminnan ylläpitämiseen, järjestämiseen ja kehittämiseen. **Nuorisokahvila-toimintaa tullaan järjestämään** Kulttuurikeskuksen nuorisotilaan. Tämä toiminta mahdollistuu Opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) saadun avustuksen turvin. Yökahvila palvelee nuoria pe – la klo 22.00 alkaen. Nuoret suunnittelevat ja päättävät tarkemmin aukioloajoista ja ikärajaista sekä toiminnasta ja toteutuksesta.

Työntekijöiden vaihtuvuus, lyhyet työsuhteet sekä myös nuorisotyön ammatillisen koulutuksen puute, estää nuorisotyön pitkäjänteisemmän kehittämisen. Uusi nuorisolaki tuo myös uusia lakisääteisiä haasteita erityisnuorisotyön ja etsivän nuorisotyön muodossa. **Onnistuvat Opit – hanke (liite 4)** yhteistyössä Pakaste-hankkeen (liite 1) kanssa on rakentamassa toimintamallia, joka edistää ratkaisuja edellä mainittuihin haasteisiin.

Kaupunkiin ollaan edellä mainitun kehittämistoiminnan pohjalta perustamassa nuorisotiimiä. Sen perusjäsenet olisivat toimijoita lasten, nuorten ja perheiden kanssa työtä tekevästä tahtoista. Tiimin keskeisenä tehtävänä olisi toimia ns. kentän ja päätöksentekomekanismin välissä kokoavana sekä kokonaisvaltaisina esityksiä tekevänä elimenä.

4.6 Erityispalvelut

Perhe- ja mielenterveysklinikka Lapponiassa toimivat perheneuvolan palvelut on tarkoitettu lapselle ja hänen vanhemmilleen/huoltajilleen sekä muille perheenjäsenille, kun on huolta lapsen/nuoren psyykkisestä kasvusta ja kehityksestä tai koko perheen ihmissuhteisiin liittyvistä asioista. Työn kehittämistä arvioitaessa, esille ovat nousseet kotiin annettavan tuen sekä laaja-alaisen asiantuntijaverkoston kokonaisvaltaisemman käytön lisääminen ja hyödyntäminen perheiden tukemiseksi.

Edellä mainittuun kehittämishaasteeseen klinikka lähtee vastaamaan **Tukeva 2- hankkeella 2011 -2012 (liite 5)**. Hanke kattaa koko Pohjois-Suomen ja sen Lapin osion pääteemat ovat jalkautuvat palvelut ja videokonsultaatio. Tällä kehittämiskokonaisuudella edistetään erityispalveluiden saatavuutta, oikea-aikaista, vaikuttavaa ja kustannustehokasta käyttöä sekä yhteistyön muotojen kehittymistä.

Mielenterveys- ja päihdetyön strategian laatimistyö on alkanut ja se on valmis 31.12.2011 mennessä. Ennaltaehkäisevä ja lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelutyö tullaan ottamaan huomioon laatimistyön aikana.

4.8 Lastensuojelun sosiaalityö, perhetyö

Henkilöstön koulutus- ja tehtävärakenteeseen vaikuttavat nykyisen lastensuojelulain tuomat muutokset ja lastensuojelutarpeen kehittyminen. Lastensuojelussa tarvitaan vähintään nykyiset työntekijäresurssit. Pätevän henkilöstön pysyvyys ja saatavuus lastensuojelun sosiaalityössä on turvattava. Henkilöstöllä tulee olla mahdollisuus osallistua omaa ammattitaitoaan ylläpitäviin koulutuksiin. Lastensuojelun työntekijöiden tukena tulee olla moni ammatillinen verkosto ja työnohjaus sekä konsultaatiomahdollisuus.

Kehittämistarpeena on saada asianmukaiset tilat lasten ja perheiden tapaamisille sekä mahdollisuus järjestää verkostotapaamisia omassa työyksikössä.

Painopiste tulee olla ennaltaehkäisevässä lastensuojelutyössä, sen toteuttamiseen tarvitaan meidän kaikkien panosta. Avainasemassa ovat kuitenkin äitiys- ja lastenneuvola, koulu- ja muu terveydenhuolto, päivähoito ja koulut sekä nuorisotyö, koska tämän hetkiset lastensuojelun sosiaalityön resurssit kohdistuvat ja riittävät pääosin lapsi- ja perhekohtaiseen lastensuojeluun.

Perhetyön kehittämisen kannalta on tärkeää rakentaa luontevat yhteistyöverkostot asiakastyön tueksi. Erilaisia ryhmämuotoisia toimintatapoja ollaan kehittämässä, niistä esimerkkinä on kevään aikana järjestetty suunnitelmallinen vertaistukea antanut äitiryhmätoiminta. Suunnitelmassa on kehittää perhetyöhön kirjallinen asiakaspalautejärjestelmä perhetyön päättyessä lapsille, nuorille ja vanhemmille.

Lasten ja nuorten palvelujen tarvetta seurataan ja kehitetään yhteistyössä kunnan muiden viranomaisten kanssa. Lastensuojelutyöstä tiedotetaan yhteistyökumppaneille.

Tiedottamisen lisäksi tavoitteena on lastensuojelun ja lapsiperheiden kanssa työskentelevien yhteistyömuotojen monipuolistaminen. Tätä työtä tukee Pakaste-, Onnistuvat Opit- ja Tukeva 2- hankkeet.

Seuraavassa taulukossa on suunnitelman työstämisprosessin tuloksena löytyneet painopistealueet, joihin tulee kiinnittää huomiota ja kohdentaa voimavaroja vuosina 2011 - 2014:

	TAVOITE	TOIMINTA JA MENETELMÄ (t)	VASTUUTAHO, AIKA-TAULU
YLEISET			
1.	Vakiinnutetaan suunnitelmaan kirjatut indikaattorit	Tarkistetaan suunnitelmavaiheessa laaditun indikaattorilistan soveltuvuus, täydennetään tai muutetaan tarvittaessa	Peke-neuvottelukunta / tarkistus 2012
2.	Varmistetaan lasten, nuorten ja perheiden kuulemis- ja vaikuttamis mahdollisuudet palvelujen ja rakenteiden tuottamisessa, arvioinnissa ja kehittämisessä	Kartoitetaan olemassa oleva palaute ja kuulemisjärjestelmä kunnassa eri toimialoilla (tekninen, sivistys, sosiaali- ja terveys, ym.) Oppilaskunta-, nuorisoneuvosto-vanhempainyhdistystoiminnan kehittäminen	Peke-neuvottelukunta / tarkistus 2012
3.	Vanhemmuuden tukeminen	Tiedon lisääminen lasten ja nuorten kasvuoloista ja hyvästä vanhemmuudesta Oppilaiden kerhotoiminnan lisääminen Kolmannen sektorin järjestämä toiminta	sote- / sivistysosastot
4.	Työntekijöiden osaamisen ja työssä jaksamisen kehittäminen	Kartoitetaan henkilöstön nykyiset osaamisalat ja kiinnostuksen kohteet ja tehdään suunnitelma osaamisen ja työnjaon kehittämiseksi Arvioidaan työmäärää ja työntekijöiden jaksamista säännöllisesti Kouluterveydenhoitajien ja koulukuraattorin oppilasmäärät kohtuullisiksi Nuorisotyöhön lisää resurssia	sote- / sivistysosastot
5.	Kaupungin lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelman ja tämän lastensuojelusuunnitelman yhdistäminen	Yhtenäinen ja kattava suunnitelma	Peke-neuvottelukunta 2013 -14

PERUSPALVELUT: ENNALTAEHKÄISEVÄ LASTENSUOJELU JA YHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN			
6.	Ennaltaehkäisevä ja varhainen havaitseminen, puuttuminen ja tuki	Perhekeskeisen varhaisen tuen toimintamallin juurruttamista ja kehittämistä jatketaan kaikissa palveluissa kotipalvelutyön suuntaaminen ja lisääminen lapsiperheille toimijoiden yhteistyön kehittäminen	sote- / sivistysosastot/ Pakaste-hanke 2011 syksy
7.	Nuorten tiimin työskentely ja toiminta	Viedään Nuorten tiimin toiminta sen jäsenten työkuviin ja sovitaan tiimin työtehtävät	sote- /sivistysosastot; joh- toryhmät kevät 2011
8.	Uusi neuvola-asetuksen mukainen työskentely	Aloitetaan kehitetyn toimintamallin mukainen yhteinen työskentely	sote johtoryhmä talvi 2011
9.	Ylläpidetään ja kehitetään vapaa-aikapalveluja lasten ja nuorten toiveiden ja tarpeiden mukaisesti	Huomioitava liikunta, nuorisoseura, kulttuuri, kirjasto jne. palvelukokonaisuudet. nuorisoneuvoston toiminta	sivistysosasto
10.	Edistetään päihdetöntä ja liikunnallista elämäntapaa Kiusaamista, rasismia ja syrjintää kohtaan nollatoleranssi	Arvioidaan nykytila Laaditaan tarvittaessa yhteistyössä eri toimijoiden ja nuorten kanssa toimintamalli kiusaamisen ym. ehkäisyyn Tuetaan monikulttuurisuutta ja syrjintää vähentäviä toimintoja	sote- ja sivistysosastot järjestöt
LAPSI- JA PERHEKOHTAINEN LASTENSUOJELU			
11.	Kehitetään lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelutyön vaikuttavuuden mittaristo	Täydennetään THL:n mittareihin perustuvaa mittaristoa kunnan ja seutukunnan tarpeiden mukaan Käytetään mittaristoa seurannan tukena säännöllisesti	johtava sosiaalityöntekijä / sosiaalityön tiimi
12.	Varmistetaan lakien ja suositusten mukaisuus palvelujen saatavuudessa	Seurataan työntekijä /asiaksmittauksista nuorisoseuran, oppilashuolto-, lastensuojelun sosiaali- ja perhetyössä	sote- / sivistysosastot; joh- toryhmät
13.	Kehitetään lastensuojelulain mukaisten avopalvelujen tarjontaa	Arvioidaan nykypalvelujen vastaavuus lakisääteiseen palveluvalikkoon uudet toimintamallit; ryhmämenetelmät	johtava sosiaalityöntekijä / sosiaalityöntiimi
14.	Kehitetään sijoitusprosessia sekä perheiden ja lasten tukea sijoituksen eri vaiheissa	perhehoidon kehittäminen	johtava sosiaalityöntekijä / sosiaalityöntiimi
15.	Kehitetään jälkihuoltoa	Seurataan jälkihuollon tarvetta ja reagoidaan muutoksiin	johtava sosiaalityöntekijä/ sosiaalityöntiimi
LASTEN HUOMIOIMINEN AIKUISTEN PALVELUISSA			
16.	Kaikissa aikuisten palveluissa huomioidaan järjestelmällisesti perheen alaikäisten lasten tilanne	Kartoitetaan nykytilanne lasten huomioimisessa aikuisten palvelussa (sosiaalityö, päihde- ja mielenterveyspalvelut, somaattiset sairaudet jne.) Laaditaan toimintaohjeistus lasten huomioimiseksi	sote- / sivistysosastot
17.	Lisätään poliisin, terveydenhuollon, sosiaalitoimen ja lastensuojelun yhteistyötä lähi- ja perhesuhdeväkivaltatilanteissa	Laaditaan yhteistyössä eri toimijoiden kanssa toimintaohje kotihälytys- tai ensiaputilanteisiin, joissa kotona on alle 18-vuotiaita tai kyseessä on pienten lasten (0-6 v) vanhempi tai huoltaja. Seurataan em. tapausten määriä ja lasten turvallisuutta perheissä	sote johtoryhmä

Työryhmä nosti kolme ensisijaista painopistettä meneillään olevan valtuustokauden 2011 - 2012 kehittämistoiminnan tavoitteiksi.

1. Ennaltaehkäisevä ja varhainen havaitseminen, puuttuminen ja tuki:

- Perhekeskeisen varhaisen tuen toimintamallin juurruttamista ja kehittämistä jatketaan kaikissa palveluissa.
- Kotipalvelutyön suuntaaminen ja lisääminen lapsiperheille
- Toimijoiden yhteistyön kehittäminen

Sosiaali- ja terveys- sekä sivistysosastot vastaavat konkreettisesti kehittämistoiminnan eteenpäin viemisestä. Meneillään olevat ja tulevat hankkeet tukevat toimintaa.

2. Nuorten tiimin työskentely ja toiminta

- Vahvistetaan Onnistuvat Opit hankkeen aikana perustetun Nuorten tiimin toiminta ja sen tehtävät.
- Määritellään tiimin kokoonpano ja mahdollistetaan heidän työskentelynsä tiimissä.

Nuorten tiimin perustaminen vastaa vuoden 2011 alusta voimaan tulevaan nuorisolakiin, jonka mukaan kunnassa tulee olla nuorten ohjaus- ja palveluverkostoa koordinoiva elin. Lain mukaan tiimin keskeisenä tehtävänä on koordinoida ja kehittää toimijoiden yhteistyötä ja tiedon välitystä (liite 4).

3. Kehitetään lastensuojelulain mukaisten avopalvelujen tarjontaa

- Arvioidaan nykypalvelujen vastaavuus lakisääteiseen palveluvalikkoon.
- Uusien toimintamallien kehittäminen rajapintatyöskentelyyn lastensuojelun, peruspalveluiden ja kolmannen sektorin välillä; ryhmätyömenetelmät.
- Tukihenkilö ja-perhe toiminnan kehittäminen.

Käytännössä kehittämistyön tavoite on siirtää toiminnan painopistettä yksilökohtaisesta ja os-topalvelupainotteisesta avohuoltopalveluista kohti ryhmämuotoisempia ja sosiaalityöntiimin tuottamia työskentelymalleja. Tämän työn onnistumisen kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että malleja luodaan yhteisesti koulun, nuorisotoimen ja terveydenhuollon kanssa.

Kuntatoimijoiden lisäksi yhteistyön konkreettinen vahvistaminen kolmannen sektorin toimijoiden kanssa on erittäin tärkeää. Paikallisesti näitä toimijoita ovat esim. Tunturilan nuoret, Man-nerheimin lastensuojeluliitto ja Pelastakaa lapset ry. Heillä on vahvaa toiminnallista osaamista harrastus- ja kerhotoiminnasta, jonka tarvetta avohuollossa on erityisesti 12 -16-vuotiaille pojille.

5. SUUNNITELMAN TOTEUTUS JA SEURANTA

Lastensuojelusuunnitelma käsitellään sosiaali- ja terveysosaston johtoryhmässä sekä sosiaali- ja terveyslautakunnassa. Lautakuntakäsittelyn jälkeen suunnitelma menee kaupunginhallituksen ja - valtuuston käsiteltäväksi ja hyväksyttäväksi.

Perhekeskeinen varhaisen tuen (PeKe-) neuvottelukunta toimii suunnitelman yhteistyöfoorumina ja pysyvänä seurantaryhmänä. Neuvottelukunnan tehtävänä on myös suunnitelman arviointi, päivittäminen ja huolehtiminen kuntalaisten osallisuudesta suunnitelman toteutukseen ja seurantaan.

Lasten ja nuorten hyvinvointi perustuu kaikkien hallintokuntien yhteiseen työhön hyvinvoinnin edistämiseksi. Edellisessä kappaleessa kirjattuihin painopisteisiin kohdennetut menetelmät ja tavoitteet on otettava huomioon kunnan talousarviossa omana kohtana. Osa tavoitteista nos-

tetaan vuosittain esiin kunnan talousarviossa laadittaessa ja resursseja määriteltäessä. Hallintokuntien edustajat kokoavat ja antavat tietoa neuvottelukunnalle, jos kesken suunnitelma-kauden on tarve tehdä muutoksia suunnitelmaan.

Neuvottelukunta tuottaa lautakunnille tilannetietoa suunnitelman toteutumisesta tai toteuttamatta jääneistä tavoitteista. Ne otetaan huomioon talousarviokäsittelyssä ja toimintasuunnitelmassa. Vuosittain tarkastellaan lastensuojelun toteuttamiseksi tarvittavien resurssien riittävyys.

Tämän lastensuojelusuunnitelman ja kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman yhdistämistyö aloitetaan vuoden 2013 alussa.

Pohjois-Suomen monialaiset sosiaali- ja terveystalvet - kehittämislakenne ja toimintamalli (PaKaste) 1.3.2009-31.10.2011

PaKaste- hanke on aloittanut 1.3.2009. Hankkeelle on myönnetty valtionavustusta kansallisen sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämislakennasta (KASTE) vuoden 2009 hausta. Hanketta hallinnoi Kolpeneen palvelukeskuksen kuntayhtymä ja koordinoimista vastaa Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen Lapin toimintayksikkö.

PaKasteen toteutuksesta vastaa neljä osahankeetta:

Pohjois-Pohjanmaa: *Lapsen hyvä arki*

Kainuu: *Kainuun osahanke*

Keski-Pohjanmaa: *Nuppu*

Lappi: *Perusterveydenhuollon kehittäminen, Sosiaalityö, Terveysten edistäminen*

Lappi: Perusterveydenhuollon kehittäminen

Perusterveydenhuollon kehittäminen on osa Pohjois-Suomen monialaiset sosiaali- ja terveystalvet - kehittämislakenne ja toimintamalli – hanketta (PaKaste), joka ajoittuu vuosille 2009-2011. Hanke saa rahoituksen kansallisesta sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämislakennasta ([KASTE](#)), ja lisäksi rahoituksessa ovat mukana kaikki Lapin kunnat. Hanketta hallinnoi Kolpeneen palvelukeskuksen kuntayhtymä ja organisoimista vastaa Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen Lapin toimintayksikkö.

Perusterveydenhuollon kehittäminen kohdistuu vastaanotto-, päivystys- ja neuvolatoiminnan prosessien ja rakenteiden kehittämiseen ([toimintasuunnitelma](#)). Hankkeen aikana pilottikunnissa toteutetaan kuntalähtöistä kehittämistyötä.

Kehittämistyön tuloksia tullaan jakamaan kaikkiin Lapin kuntiin ja mahdollisuuksien mukaan hankkeen aikana rakennetaan yhteistyötä kuntien välille. Tavoitteena on kehittää yhteistyötä myös sosiaalitoimen, erikoissairaanhoidon ja alueen oppilaitosten kanssa moniammatillisten kehittäjätiimien avulla.

Perusterveydenhuollon kehittämisen henkilöstöresursseina ovat kaksi kokoaikaista suunnittelijaa sekä osa-aikaiset suunnittelija ja yleislääketieteen professori, jotka toimivat myös terveyden edistämisen osiossa.

Lappi: Sosiaalityö

Sosiaalityön kehittäminen Lapin läänin kunnissa on osa Pohjoisen alueen Kaste -ohjelmaa (Pa-Kaste), joka ajoittuu vuosille 2009–2011. Ohjelman rahoittavat Sosiaali- ja terveysministeriö ([Kaste](#)) ja Lapin kunnat. Kehittämisohjelmaa hallinnoi Kolpeneen palvelukeskuksen kuntayhtymä ja organisoinnista vastaa Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen Lapin toimintayksikkö.

Sosiaalityön kehittämisen sisällöllisinä painopistealueina ovat [lastensuojelu](#), aikuissosiaalityö, [sosiaalityön johtaminen](#) ja työn [vaikuttavuuden arviointi](#). Kehittämistyötä tehdään yhdessä kuntien asiakastyön tiimien ja [asiakkaiden kanssa](#). Yhteisöllisen hyvinvoinnin lisäämiseen kiinnitetään erityistä huomiota ohjelmakaudella ja kehittäjät edistävät [ryhmätyömenetelmien](#) käyttöönottoa, kehittämistä ja tutkimista yhteistyössä Lapin yliopiston sosiaalityön laitoksen kanssa. Kehittämisohjelman aikana piirtyy Lappiin yhteinen sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämisrakente. Samalla vahvistuvat seudullisten ja alueellisten sosiaalityön erityispalvelujen, konsultaatioiden ja kansalaisten neuvonnan ja tukipalvelujen tarpeen mukaiset verkostot.

Mukana olevien kuntien kehittämistehtävät ovat:

- [Enontekiö](#): Saamenkieleen ja kulttuuriin pohjautuva sosiaalityö
- [Inari](#): Suunnitelmallinen, arvioiva ja aktivoiva sosiaalityö
- [Kemi](#): Suunnitelmallinen sosiaalityö nuorten parissa
- [Kemijärvi](#): Kokonaisvaltainen ja perhekeskeinen sosiaalityö
- [Kittilä](#): Suunnitelmallinen sosiaalityö ja työmenetelmien kehittäminen
- [Rovaniemi](#): Perhehoito ja tukiperhetoiminta
- [Tornio](#): Lastensuojelu ja aikuissosiaalityö, erityisesti nuoriin kohdistuva työ

Kehittämistyön tuloksia tullaan jakamaan kaikkiin Lapin kuntiin seutukunnallisen yhteistyön kautta. Yhteistyötä kehitetään perusterveydenhuollon ja terveyden edistämisestä vastaavien toimijoiden kanssa. Sosiaalityön johtamisen kehittämisrakenteeseen osallistuvat lähes kaikki Lapin kunnat. Sen toteuttamisesta vastaa Poske yhdessä Lapin yliopiston sosiaalityön laitoksen kanssa.

Lappi: Terveyden edistäminen

Terve Lappi on Lapin terveyden edistämisen osio Pohjois-Suomen monialaiset sosiaali- ja terveyspalvelut - kehittämisrakente ja toimintamalli - hankkeessa, joka ajoittuu vuosille 2009-2011. Hanke saa rahoituksen kansallisesta sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisohjelmasta (KASTE), lisäksi Terve Lappi osion rahoituksessa ovat mukana Lapin sairaanhoitopiiri ja Länsi-Pohjan kunnat. Terve Lappi osiossa ovat siis mukana kaikki Lapin kunnat. Hanketta hallinnoi Kolpeneen palvelukeskuksen kuntayhtymä.

Terve Lappi -toiminnan resursseina ovat puolipäiväinen ohjaajalääkäri ja kaksi terveyden edistämisen suunnittelijaa, jotka toimivat koko maakunnan alueella. Terveyden edistämisen työntekijöiden tukena on yleislääketieteen professori. Hankkeen aikana kunnissa toteutetaan terveyden edistämiseen liittyviä työskentelyjaksoja. Kunnissa tärkeimpiä yhteistyökumppaneita ovat terveyden edistämisen yhdyshenkilöt ja työryhmät. Myös sairaanhoitopiirien kanssa tehdään tiiviisti yhteistyötä. Tavoitteena on kehittää pysyvät maakunnalliset ja kunnalliset rakenteet ja yhteiset toimintatavat terveyden edistämiseen Lapissa.

Terve Lapilla on neljä toimintalinjaa:

1. Terveyden edistämisen rakenteet ja päätöksenteko
2. Terveyden edistäminen väestötasolla
3. Elämäntapaohjauksen kehittäminen
4. Erityiskysymyksinä terveyserot, kansalaisnäkökulma, saamelaisuus sekä suun terveyden edistäminen

Toimintalinjojen yksityiskohtaiset tavoitteet ja toiminta kuvataan terveyden edistämisen toimintasuunnitelmassa. Arviointi painottuu saavutettuihin tuloksiin terveyden edistämisen rakenteissa ja toimintatavoissa. Hankkeen lyhyenä toiminta-aikana ei Lapin väestön terveydentilassa ehdi tapahtua sellaisia merkittäviä muutoksia, joilla Terve Lapin vaikuttavuutta voitaisiin arvioida.

PaKaste- hankkeen etenemisestä tiedotetaan hankkeen nettisivuilla:

<http://www.sosiaalikallega.fi/kaste>

KEMIJÄRVEN KAUPUNKI
Sosiaali- ja terveysosasto

22.5.2007

KEMIJÄRVEN PERHEKESKEINEN VARHAISEN TUEN TOIMINTAMALLI (PEKE)

Vaikka lasten määrä vähenee Kemijärvellä, ovat korkeana jatkunut työttömyys, vaativa työelämä, alkoholin liiallinen käyttö tai hajonneet perherakenteet aiheuttaneet tilanteen, jossa entistä useampi lapsi, nuori ja perhe on erityisen tuen tarpeessa. Perustason tehtävissä, neuvolassa, päivähoitossa ja koulussa, toimivilta tulee aiempaa useammin hälyttäviä viestejä erilaisesta lasten, nuorten ja perheiden pahoinvoinnista ja tuen tarpeesta. Perustason toimijat tarvitsevat uusia keinoja auttaakseen ja selkeät, matalan kynnyksen tuki- ja erityispalvelut perheiden avuksi. Kemijärvellä tällä hetkellä käytettävissä olevat resurssit kohdentuvat lähinnä korjaavaan työhön ja suurta hoidon ja tuen tarpeen lisäystä eivät rakenteet kestä.

Yleensä suuret huolet ovat käynnistyneet jostakin pienestä huolesta ja jos pieniin huoliin tarjotaan apua ja tukea riittävän varhaisessa vaiheessa, eivät ne ehkä kehitykään monimutkaisiksi vuosia kestäviksi ongelmiksi. Kemijärvellä pyritään ehkäisemään lasten, nuorten ja perheiden ongelmien kasautumista panostamalla asioiden aktiiviseen puheeksi ottamiseen ja varhaisen tuen tarjoamiseen lasten, nuorten ja perheiden huolen aiheissa. Kehittäminen ja toimintamalli perustuvat Stakesissa kehitettyyn Dialogisen verkostotyön malliin (Arnkil-Eriksen).

Varhainen tuki on toimintamalli, jossa **huoli otetaan puheeksi** mahdollisimman pian. Huolta voi tuntee lapsi tai nuori itse, lapsen huoltaja tai lapsen/nuoren tai perheen kanssa toimiva työntekijä. Varhaisen tuen mallissa oleellista on, että tukea tarjotaan riittävän tehokkaasti ja kokonaisvaltaisesti jo siinä vaiheessa, kun huoli on vielä pieni, eivätkä erilaiset ongelmat ole ehtineet kasautua. Vanhempien kanssa sovittava tuki tarjotaan eri toimijoiden yhteistyönä perheen hyväksymien tavoitteiden mukaisesti. Tarjotun tuen sopivuutta ja ongelmien ratkeamista seurataan säännöllisesti. Tukea tarjotaan verkostotyön keinoin. **Verkostotyössä** etsitään ja yhdistellään sosiaalisen verkoston voimavaroja perheen tueksi. Verkostotyö ei välttämättä tarkoita yhteisiä kokouksia, vaan sitä, että eri toimijatahot huomioidaan aktiivisesti tukimahdollisuuksia mietittäessä. Verkostotyön tueksi toimii Kemijärvellä moniammatillinen työryhmä: **perhetiimi**. Tiimi yhdistää osaamisensa perheen tueksi ja tarjoaa omat tukimahdollisuutensa perheen käytettäväksi yhteisellä päätöksellä. Kemijärvellä hyödynnetään järjestelmällisesti jo käytössä olevia tuen ja terapian menetelmiä. **Dialogisen verkostotyön erityismenetelmät**, esimerkiksi läheisneuvonpito, verkostoterapia, ennakointidialogit ja avoimet dialogit, otetaan koulutuksen kautta vähitellen käyttöön tuki- ja erityispalveluissa. Kehittämistä ja koordinaatiota tukee kerran-kaksi vuodessa kokoontuva **neuvottelukunta**.

Perhekeskeisessä työssä huomioidaan tietoisesti koko perheen tilanne ja kaikkien sen jäsenten tuen tarve riippumatta siitä, kenen perheenjäsenen kanssa ensisijaisesti työskennellään. Toimintamallina perhekeskeisyys antaa lapselle, nuorelle ja perheelle toiminnan subjektin aseman. Perheen tarpeet ja elämäntapa määräävät ammattihenkilöiden roolit ja perheen jokapäiväiseen elämään vaikuttavat asiat ja tarpeet ohjaavat arviointiprosessia. Periaatteena on myös, että perhe on jatkuvasti tietoinen siitä, missä ja ketkä perheen asioista puhuvat ja mitä asioita perheestä on kirjattu eri asiapapereihin. Perhekeskeisessä työotteessakin alaikäinen perheenjäsen nauttii erityistä suojaa. Alaikäisen oikeus huolenpitoon, turvaan ja kasvatukseen pyritään takaamaan tukemalla ensisijaisesti koko perheen voimavaroja ja toimintakykyä. Perheen tai vanhempien etu ei kuitenkaan koskaan ohita lapsen etua. Lapsen edun määrittää viime sijassa lastensuojelun sosiaalityöntekijä lastensuojelulain periaatteiden mukaisesti.

Perhekeskeistä ja varhaisen tuen mallia tulee noudattaa kaikissa sosiaali- ja terveyspalveluissa. Tilanteessa, jossa hoidon tai tuen tarpeessa on joku perheen aikuisista jäsenistä, tulee aina ottaa huomioon muu perhe, erityisesti alaikäiset lapset ja heidän mahdollisesti tarvitsemansa tuki. Akuuttitilanteessa tulee selvittää ja kirjata lasten tilanne ja tarvittaessa ottaa yhteys sosiaalitoimeen tai virka-ajan ulkopuolella sosiaalipäivystykseen. Oleellista on, ettei lapsia jätetä yksin selviytymään perheen kriiseistä. Lastensuojelullisen puuttumisen kriteerit tulee ottaa huomioon myös perheen aikuisia jäseniä hoidettaessa.

HUOLI PUHEEKSI -TOIMINTAMALLI

Huoli puheeksi -toimintamalli perustuu lapsen, nuoren tai vanhemman esille tuomaan tai työntekijän subjektiiviseen huolen tunteeseen lapsen, nuoren tai perheen tilanteesta.

Huoli syntyy kuullusta, nähdystä ja aistitusta, jota työntekijällä suuntaa oma työkokemus ja asiakkaan tunteminen. Ammattilaisen tuntema huoli ei suoraan merkitse sitä, että lapsella, nuorella tai perheellä on jokin ongelma ja siten se on neutraali ammattilaisen tuntemus, joka tulee tuoda tietoisuuteen ja keskustelun piiriin. Perheen piiristä nouseva huoli otetaan aina vakavasti ja tarjotaan perheelle aktiivisesti vaihtoehtoja huolen tunteen helpottamiseksi. Huolen tunteen määrää voidaan luokitella alla olevan jaottelun mukaisesti.

Ei huolta	Pieni huoli		Huolen harmaa vyöhyke	Suuri huoli		
1	2	3	4	5	6	7
Ei lainkaan huolta	Pieni huoli tai ihmettely käynyt mielessä; luottamus omiin mahdollisuuksiin vahva	Huoli tai ihmettely käynyt tois-tuvasti mielessä; luottamus omiin mahdollisuuksiin hyvä. Ajatuksia lisävoimien tarpeesta.	Huoli kasvaa; luottamus omiin mahdollisuuksiin heikenee. Mielessä toivomus lisävoimista ja kontrollin lisäämisestä	Huoli tuntuva; omat voimavarat ehtymässä. Selvästi koettu lisävoimien ja kontrollin lisäämisen tarve.	Huolta paljon ja jatkuvasti: lapsi/nuori vaarassa. Omat keinos lopumassa Lisävoimia ja kontrollia saatava mukaan heti.	Huoli erittäin suuri: lapsi/nuori välittömässä vaarassa. Omat keinos loppussa. Muutos lapsen tilanteeseen saatava heti.

Huolen puheen ja varhaisen tuen -toimintamallia on mahdollista käyttää soveltaen eri ikäluokkien eritasoisissa (perus-, tuki-, erityis-) palveluissa. Huoli puheeksi -menetelmä mahdollistaa perheiden ja eri alojen ammattilaisten välisen keskustelun **syyllistämättä ja leimaamatta kehtään yhteisenä tavoitteena tilanteen palautuminen aina pienemmän huolen suuntaan**. Huolen puheen -toimintamallin tueksi rakennetaan järjestelmä, jossa on tarjolla aiemminkin käytössä olleiden erilaisten lasten-, nuorten ja perheiden erityispalvelujen lisäksi uusia dialogisen verkostotyön keinoja. Näitä menetelmiä ovat mm. ennakoitdialogit läheisneuvonpito, verkostoterapia, ja avoimet dialogit (Arnkil 2004). Eri tuki- ja erityismenetelmiin siirtymisestä päätetään aina perheissä ja perheen kanssa yhteistyössä.

TOIMINTAPERIAATTEET KEMIJÄRVELLÄ

Huolen tunne ilmaistaan aina ensiksi lapselle/nuorelle ja vanhemmille huomioiden nuoren ikä.

Varmistetaan, että nuorella/vanhemmilla on tieto Kemijärven varhaisen tuen mallista!

Omia arvioita voi peilata työparin / lähityöyhteisön kanssa ennen yhteydenottoa vanhempiin!

Asiakaskeskeiseen tapauskonsultaatioon tulee aina olla lupa nuorelta/perheeltä

Perheen ja lapsen asioista ei puhuta muutoin kuin perheen luvalla tai perheen läsnä ollessa

Perheen asioita käsittelevät vain perheen tueksi toimivat tahot

Lapsen etu on ensisijainen kriteeri eri toimintavaihtoehtoja arvioitaessa

Jos lapsi/nuori tai perhe siirtyy uuden tukitoiminnon piiriin, pidetään aina yksi teinen palaveri, jossa asiakkaan läsnä ollessa siirretään tieto järjestelmästä toiseen! yh-

Hallinto- ja asiakasasioiden käsittely erotetaan kokouksissa selkeästi toisistaan

Riittävä palaute, riittävä koulutus, jatkuva arviointi, laatutyö

ORGANISAATION RAKENNE JA KÄYTÖSSÄ OLEVAT/KÄYTTÖÖN OTETTAVAT TYÖMENETEMÄT

Peruspalvelu: koko ikäluokalle tarkoitettu palvelu

Äitiys- ja lastenneuvola, koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto 0-18 v.

Päivähoito 1-6 v.

Esikoulu ja kouluaste 6-18 v.

Huoli puheeksi -malli käytössä kaikilla lasten ja nuorten kanssa toimivilla

Lapset puheeksi -malli käytössä kaikkien alle 18-vuotiaiden lasten vanhempien kanssa toimivilla

Jokaisella toimijalla on tieto siitä, keneen ottaa yhteys, jos huoli ei poistu yhdellä tai joskus jopa useammalla keskustelulla vanhempien kanssa

Tukipalvelu: tuottaa perustasoa tukevaa toimintaa usein perustasolla, hakeutuminen ohjattuna tai omaehtoisesti

Erytislastentarhanopettaja

Neuvola/kouluterveydenhuolto konsultointitahona

Opinto-ohjaajat, erityisopettajat ja kuraattorit

Lastensuojelutukipalvelut: ohjaus, toimeentulotuki, perhetyö

Pemi: sosiaalityöntekijä, psykologi, osa terapioidista (puheterapia jne)

Perheteriimin ja oppilashuoltotyöryhmien toiminta

Lasten, nuorten ja perheiden erityispalvelut Kemijärvellä

Ennakointidialogit, Lapsiperheneuvonpito, Verkostoneuvottelu, Beardsleen perheinterventio, Verkostokonsultointi ym. menetelmät

Erytispalvelu: tuotetaan ja tarjotaan peruspalvelun ulkopuolella, usein lähetepohjainen

Pemi: terapiat, lääkärin konsultaatio, päihdepalvelut

Erikoislääkärin palvelut

Läheisneuvonpidot, verkostoterapia, avoimet dialogit

Lastensuojelun erityispalvelut: kuntoutus, koko perheen sijoitus, sijoitus avohuollon tukitoimena, huostaanotto ja siihen mahdollisesti liittyvä sijoitus

ONNISTUVAT OPIT – NUORTA EI JÄTETÄ.

lastensuojelusuunnitelma Liite 4

Onnistuvat opit –hankkeen tavoitteena on, että yhtäkään nuorta ei jätetä oman onnensa nojaan. Nuorille taataan heille kuuluvat palvelut ja tuetaan heitä kouluttautumisessa. Eri kehittämissuunnitelmat ovat osoittaneet, että nuorten auttamisessa ongelmat keskittyvät hallinnonalojen puutteelliseen yhteistyöhön, nuorten palveluihin pääsemiseen sekä menetelmiin, joilla nuoria autetaan.

Kemijärven Onnistuvat opit – hanke (1.2.2010–31.12.2010) vastaa tähän haasteeseen perustamalla muun muassa monialaisen nuorten tiimin yhteistyön tiivistämiseksi ja kehittämiseksi. Yhteistyössä pyritään suunnitelmallisuuteen ja kokonaiskuvan muodostamiseen nuorten tilanteesta Kemijärvellä. Tällä hetkellä tiimiin kuuluu nuorisotyöntekijä, sosiaalityöntekijä, koulukuraattori ja psykiatrinen sairaanhoitaja. Vuoden 2011 alussa voimaan astuva nuorisolaki edellyttää että kunnissa on nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, jonka tehtävänä on

- 1) koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida niiden pohjalta nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi;
- 2) edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista ja vaikuttavuutta tavoitteena palvelujen riittävyys, laadukkuus ja saavutettavuus;
- 3) suunnitella ja tehostaa yhteisiä menettelytapoja nuorten palveluihin ohjautumiseksi ja tarvittaessa palvelusta toiseen siirtymiseksi;
- 4) edistää nuorten palveluiden järjestämiseen liittyvän tietojen vaihdon sujuvuutta suunnittelemalla yhteisiä menettelytapoja viranomaisten kesken.

Onnistuvien oppien nuorten tiimi on tehnyt alustavaa työtä tältä pohjalta, mutta jatkossa nuorten ohjaus- ja palveluverkostoon tulee kuulua, lain mukaan, sosiaali- ja nuorisopuolen lisäksi myös opetuspuolen, TE-toimiston ja poliisin edustus. Verkostomaisuus antaa mahdollisuuden myös muille toimijoille osallistua tiimiin kuten esimerkiksi työpajalle tai seurakunnalle.

Lisäksi Kemijärven Onnistuvat opit on kehitelty nuorille ja nuorten vanhemmille kohdennettua **sähköistä palvelukarttaa** internetiin. Monialaisissa ohjauspäivissä mukana ovat olleet, ammattilaisten lisäksi nuoret ja päättäjät. Palvelukartan muokkaamiseen on osallistunut myös edellä mainittu monialainen nuorten tiimi. Sähköinen palvelukartta julkaistaan tammikuussa.

Onnistuvat opit - projekti järjesti nuorten kanssa työskenteleville ja nuorten kanssa toimiville koulutusta nuorten kohtaamisesta ja nuorten palveluun ohjauksesta. Nuorten aikaisia – koulutukset olivat 8h ja 6h tunnin koulutuksia. Koulutukseen osallistui eri alan ammattilaisia yhteensä 17 henkeä.

Nuorisoneuvoston aloitteesta nuorille on tekeillä käyntikortin kokoinen tietokortti. Tietokorttiin on kerätty yhteen kaikki olennaiset puhelinnumerot, joista nuoret saavat tarvittaessa apua Kemijärvellä ja valtakunnallisesti.

Kemijärven Onnistuvat opit on osa laajempaa Pohjois-Suomeen painottuvaa projektia. Pohjois-Suomesta ovat mukana Kemijärven lisäksi Sodankylä, Ranua, Posio, Pello, Utsjoki ja Oulu sekä Pohjois-Pohjanmaan kuntia. Hankkeen toiminnot mahdollistaa Lapin Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus osana Manner-Suomen ESR-ohjelmaa ja sen valtakunnallista osiota. Hanketta hallinnoi Sosiaalikehitys Oy. Educode Oy vastaa Pohjois-suomen laajuisesta yhteisistä koulutuksien ja ohjauspäivien järjestämisestä. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry:n mukanaolo varmistaa työpajatoiminnan huomioinnin alueellisella ja paikallisella tasolla.

Onnistuvat opit – hankkeeseen on haettu jatkorahoitusta, koska projekti on ollut lyhyt ja monialaisen yhteistyön tiivistyminen ja kehittyminen vaatii aikaa. Lisäksi monialaisen yhteistyön kehittämiseksi on selkeää tarvetta.

lastensuojelusuunnitelma liite 5

LAPIN OSAHANKE

TUKEVA 2

Lapsiperheiden hyvinvointihanke 2010–2012

Tiivistelmä

Perustelut

Valmisteilla olevassa Lapin maakuntasuunnitelmassa hyvinvointipalveluiden kehittämisen strategisia tavoitteita ovat: varmistaa palvelujen saatavuus koko maakunnan väestölle, ehkäistä tehokkaasti syrjäytymistä ja edistää kokonaisvaltaista hyvinvointia. Laaja, harvaanasuttu alue ja kuntien heikko taloudellinen kantokyky asettavat erityisiä haasteita palveluiden järjestämiselle ja yhdenvertaisuuden toteutumiselle palveluiden saatavuudessa. Vaikka lasten osuus on vähentynyt, eivät lapsiperheiden palvelutarpeet ole vähentyneet ollenkaan samassa suhteessa, pikemminkin ongelmat ovat monimutkaistuneet. Lapin perheiden tukiverkko -hankkeessa päämääränä on lasten, nuorten ja perheiden psykososiaalisten palvelujen saatavuuden turvaaminen Lapin haasteellisissa olosuhteissa ja lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen ja syrjäytymisen ehkäisy. Keskiössä on sosiaali- ja terveydenhuollon varhaisen tuen rakenteiden ja työmuotojen moniammatillinen ja monitieteellinen kehittäminen. Kehittämishanke rakentuu aiemmin alueella toteutetun kehittämisen perustalle vahvistaen Lapin peruspalvelujen psykososiaalista osaamista. **Lapin perheiden tukiverkko** -hanke liittyy osaksi Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin tukeminen Pohjois-Suomessa (**Tukeva**) – hanketta laajentamalla toiminnan Lapin alueelle. Hankkeen ohjelma täydentää Pohjois-Suomen monialaiset sosiaali- ja terveysterveystoimet kehittämisen rakennetta. Hankkeessa tavoitellaan Kaste-ohjelman päämääriä; kansalaisten osallisuus lisääntyy ja syrjäytyminen vähenee, hyvinvointi ja terveys lisääntyvät, hyvinvointi ja terveyserot kaventuvat ja palveluiden laatu, vaikuttavuus ja saatavuus paranevat, alueelliset erot vähenevät.

Tavoitteet

1. Tukea lapsia, nuoria ja perheitä heidän omassa arkiympäristössään ja mahdollistaa perheiden nopea avun saanti
2. Kehittää psykososiaalisen tuen monitoimijaisia jalkautettuja tukimalleja, joilla pystyttäisiin varhaisvaiheessa ehkäisemään vakavien häiriöiden ja ongelmien kehittyminen tai toisaalta pyritään integroimaan syrjäytyneitä ryhmiä takaisin yhteisöön.
3. Vahvistaa perustason työntekijöiden osaamista ja kytkeä korkeakoulut entistä tiiviimmin käytännön kehittämistyöhön.
4. Parantaa palvelujen saatavuutta ja arvioida nuorten hyvinvointia ja työmenetelmien toimitusta erityisesti videon kautta tehtävässä asiakastyössä.

Riskiolosuhteissa elävien lasten määrä on kasvanut viime vuosina, jos osoittimena käytetään lastensuojelun asiakkuuksia. Jotta riskien realisoituminen voitaisiin välttää, pitäisi panostaa erityisesti edistävään ja ehkäisevään työhön ja varhaisen tuen toimintamallien käyttöön. Hankkeen *toimintamuotoja ovat: jalkautuvat palvelut nuorille (kehittäjä-työntekijät), videovälitteinen konsultaatio perheille (ostopalvelut), verkostokehittämisen tukeminen (koulukuraattorit, perheneuvolat ja perhe-työntekijät), hyvinvointitarkastusten käyttöönotto ja yhteistyö korkeakoulujen kanssa*. Hankkeen toimijat muodostavat verkostomaisen kehittämissympäristön. Lapin perheiden tukiverkko -hanketta haetaan osana Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin tukeminen Pohjois-Suomessa (**TUKEVA 2**)– hanketta. Oulun seudun kuntayhtymä hallinnoi ja koordinoi hanketta. Kolpeneen palve-

lukeskuksen kuntayhtymä toimii Lapin osahankeen toteuttajana Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen kautta. Yhteistyötahoina ovat Lapin kuntien sosiaali-, terveys- ja sivistystoimet, Kolpeneen palvelukeskus, Lapin ensi- ja turvakoti ry, Rovalan setlementti ry (Lapin nuorten päihde- ja huumeclinikka Romppu) ja Sininauhasäätiö. Yhteistyötoimijoina ovat Lapin ja Länsi-pohjan sairaanhoitopiirit (erityisasiantuntijuus ostopalveluna ja yhteistyö Tervein mielin Pohjois-Suomessa lapin osahankkeiden kanssa) sekä Kemi-Tornion ja Rovaniemen ammattikorkeakoulut ja Lapin yliopiston sosiaalityön laitos (opetus- ja tutkimusklinikkatoiminta). Hanke tekee yhteistyötä saamelaiden sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittäminen -hankkeen kanssa.

Yhteydet Saamelaisten sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämishankkeeseen

Saamelaisten sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämishanke toimii koordinoijana ja yhteistyöverkostona kunnissa järjestettävien saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalveluiden kehittämistoiminnan osalta. Posken saamelaisyksikkö koordinoi saamelaisten sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämistä eri toimijoiden välillä ja on yhteistyössä luomassa ja toteuttamassa kestäväää kehittämiskennettä. Lapin perheiden tukiverkko hanke toimii yhteistyössä vahvistaen saamelaisten palvelujen pitkäjänteistä ja suunnitelmallista kehittämistä ja osallistuu pohjoismaiseen yhteistyöhön.

Yhteydet Kaste-ohjelmaan

Kaste-ohjelman tavoitteet: osallisuuden ja syrjäytymisen ehkäisy, hyvinvointi- ja terveyserojen kaventuminen, palveluiden laadun, saatavuuden ja vaikuttavuuden parantaminen sekä alueellisten erojen kapeneminen ovat taustalla myös haettavassa hankkeessa. Kaste-ohjelman toimenpiteinä tähdenetään mm. varhaista ongelmiin puuttumista ja sitä edistävien rakenteiden vahvistamista, henkilöstön riittävyyden varmistamista ja osaamisen vahvistamista sekä asiakkaan osallisuuden ja aseman vahvistamista.

Videovälitteinen konsultaatio perheille

Tarjotaan perheille IP-videoneuvottelun kautta moniammatillista psykososiaalista palvelua suoraan kotiin tai lähipalvelupisteisiin. Perheet voivat käyttää palvelua suoraan tai yhdessä perustason työntekijöiden kanssa. Palvelua varten perustetaan psykososiaalinen osa-aikainen asiantuntijaryhmä (Järjestöjen, päihdeklonikoiden, mielenterveystoimiston ja perheneuvolan henkilöstöstä ja koordinaattoreiden työnä). Asiantuntijatiimissä on sosiaalityön, psykiatrian, psykologian sekä päihdetyön asiantuntemusta. Perheiden osallisuutta vahvistetaan ottamalla heitä mukaan arvioimaan ja kehittämään uutta palvelumuotoa. Toimijoina ovat projektipäällikkö, koordinaattori, suunnittelija ja asiantuntijapalveluja ostetaan Lapin ensi- ja turvakoti ry:ltä, Rovalan setlementti ry:n Lapin päihde- ja huumeclinikka Romppusta, Kolpeneen palvelukeskuksen kuntayhtymältä, Lapin sairaanhoitopiiriltä, Länsi- Pohjan sairaanhoitopiiriltä ja kunnilta. Lapin ensi- ja turvakoti konsultoi ja vetää ryhmiä lähisuuhdeväkivaltaa kokeneille lapsille ja äideille ja pilotoi toiminnan kehittämistä esimerkiksi toteuttamalla ryhmiä videoneuvottelun avulla.

Jalkautuvat palvelut

Kehittämiskokonaisuus muodostuu kahdesta osiosta, jotka ovat nuorten kehitysympäristöihin jalkautetun psykososiaalisen tuen mallien kehittäminen sekä päihdeongelmallisille tarkoitettujen matalan kynnyksen palvelujen kehittäminen. Nuorille jalkautetuissa palveluissa kehittäjä-työntekijät toteuttavat ja koordinoivat sosiaali- ja terveydenhuollon, nuorisotoimen, koulun oppilashuollon ja kolmannen sektorin kanssa moniammatillisia nuorten ja perheiden varhaisen tuen toimintamalleja, joissa huomioidaan nuoren eri toimintaympäristöt ja niissä samanaikaisesti vaikuttaminen. Yhteistyötoimijana on lisäksi Rovalan setlementti ry:n Lapin päihde- ja huumeclinikka Romppu. Kehittäjä-työntekijöiden toimipaikka on esimerkiksi Rovaniemellä perheneuvolan tiimi, mutta toiminta toteutetaan kouluilla ja perheiden kotona tai videotekniikkaa käyttäen.

Nuorten palvelujen pilotit

- a) **Itä-Lappi (Kemijärvi, Pelkosenniemi, Salla ja Savukoski)** Kehittäjä-työntekijä työpari toimii alueen kunnissa jalkautuen yläasteen kouluille. Työparin sijoitustiiminä on Kemijärven mielenterveys- ja perheclinikka. Kehittämistyössä korostuu kotikäyntityö.

- b) Rovaseutu (Rovaniemi ja Ranua) Kehittäjä-työntekijä työpari toimii alueen kunnissa jalkautuen yläasteen kouluille. Työparin sijoitustiiminä on Rovaniemen perheneuvola. Rovaseudulla kehittämistyössä korostuu perheneuvolan nopean tuen toimintamalli ja yhteistyö koulukuraattoreiden ja koulujen oppilashuollon henkilöstön kanssa.
- c) Luoteis-Lappi (Muonio, Kittilä, Kolari ja Pello) Kehittäjä-työntekijä työpari toimii alueen kunnissa jalkautuen yläasteen kouluille. Työparista toisen sijoitustiiminä on Pellon sosiaalitoimisto ja toisen Kolarin sosiaalitoimisto. Luoteis-Lapissa korostuu yhteistyö nuorisotoimen ja lastensuojelun kanssa.
- d) Länsi-Pohja (Kemi, Keminmaa, Simo, Tervola, Tornio ja Ylitornio) Kehittäjä-työntekijä työpari toimii alueen kunnissa jalkautuen yläasteen kouluille. Työparin sijoitustiiminä on Tornio perheneuvola. Länsi-Pohjassa korostuu yhteistyö Tervein mielin hankkeen kanssa.
- e) Kolpeneen palvelukeskus (Lapin kaikki kunnat) Kehittäjätyöntekijä toimii Kolpeneen kuntayhtymän erityistyöntekijöiden tiimissä. Tehtävänä on tukea palvelukeskuksen nuorten kanssa työskentelevien tiimien kehittämistyötä ja toimia koordinaattorina palvelukeskuksen ja kuntien yhteistyön lisäämisessä ja syventämisessä.

Päihdetyön matalan kynnyksen palveluja ja jalkautuvia palveluja kehitetään yhdessä Sininauhasäätiön ja Kemijärven, Kittilän, Kolarin, Rovaniemen, Sodankylän ja Inarin kuntien kanssa. Toimijoina ovat koordinaattori ja kehittäjä-työntekijät ja työskentely tapana on työkonferenssityöskentely pitkäkestoisessa kehittämisrakenteessa.

4.3 Verkostokehittämisen tukeminen

Tuetaan lähityöntekijöitä aikaisemmissa hankkeissa koulutettujen menetelmien käytössä ja tuetaan tietoa uusista perheitä tukevista työskentelymalleista, 1) juurruttamalla ja levittämällä aikaisemmissa hankkeissa hyväksi todettuja erityisesti ennalta ehkäiseviä ryhmämuotoisia toimintamalleja (esim. Toimiva lapsi & perhe –menetelmät, Aikalisä malli, Friends -ohjelma, Maestro stressinhallinta ohjelma ja depressiokoulumenetelmä ja dialogiset verkostomenetelmät) ja 2) järjestämällä tarpeen mukaista koulutusta ja 3) tukemalla asiantuntijoiden verkostoitumista ja yhteistä työn kehittämistä. Laajennetaan lasten edunvalvontatoimintaa Länsi-Pohjan alueen kokemusten avulla koko Lapin alueelle. Tuetaan halukkaita kuntia aloittamaan laajat hyvinvointiterveystarkastukset yläkouluikäisten lasten perheille. Pyritään saamaan kunnat kokeilemaan THL:n ja TUKEVA 1:n aloittamaa ja jatkohankkeessa kehitettävää 4-vuotistarkastuksen hyvinvointiarviointeihin liittyvää prosessia ja mallin pilotointia yläkouluikäisiin. palveluprosessimallinnustyöskentelyyn. Juurrutetaan Rovaniemellä kehitetty ja mallinnettu ”Päihteet, raskaus ja vanhemmuus” – palvelumalli sovelletuna muiden Lapin kuntiin palvelujärjestelmään. Kuntien äitiysneuvoloiden ja perheiden psykososiaalisen tuen verkoston yhteistyönä jäsennetään päihteitä käyttävien raskaana olevien naisten ja äitien palveluketjua ja opitaan tuntemaan toisten työtä ja sovitaan toimintakäytännöistä. Tuetaan perheneuvoloja ottamaan käyttöön, kehittämään ja arvioimaan nopean tuen menetelmiä ja lasten ja nuorten kehitysympäristöihin jalkautumista.

Kehittämisverkostot

- a) Koulukuraattorit (Kemijärvi osallistuu): Tuetaan koulukuraattoreiden oman työn kehittämistä ja arviointia. Vahvistetaan koulukuraattorien verkostoitumista luomalla vertaistyön foorumeja. Tuetaan koulukuraattoreiden ja perheiden yhteistyötä jalkautumalla perheiden koteihin. Lisätään koulukuraattoreiden osaamista ryhmätyömenetelmien käytössä. Mallinnetaan asiakasprosesseja ja selkiytetään koulukuraattorityön dokumentointia.
- b) Perheneuvolatyö (Rovaniemi, Kemijärvi, Sodankylä, Kemi, Tornio ja Pello): Perheneuvoloiden nopean ensihoidon pilotissa on kolme osuutta: Perheneuvoloiden kehittämisverkoston käynnistäminen, nopean avun työmenetelmien käyttöönoton tukeminen sekä työntekijöiden omantunnon arvioinnin aloittaminen.
- c) Terveystyöntekijät: Laajennetaan Rovaniemellä kehitettyä Raskaus, vanhemmuus ja päihteet -palvelumallia Lapin muihin kuntiin. Jatketaan perhe ja ryhmämuotoisten työmenetelmien koulutuksia ja tuetaan menetelmien käyttöönottoa
- d) Perhetyöntekijöiden verkostoitumisen tukemisen osioon (Kemijärvi osallistuu), sisältyvät

menetelmäosaamisen lisääminen ja työprosessien kehittäminen (yhteistyössä Pohjois-suomen monialaiset sosiaali- ja terveysterveystoimet hankeen Pakasteen kanssa).

- e) Työnohjaajat (L-P tiimi koulutus ja Posken asiantuntijaverkostossa toimivat): Aktivoidaan työnohjaajakoulutuksen saaneita tekemään työnohjausta ja mahdollistetaan videotyönohjaus -käytännöt.

4.5 Yhteistyö korkeakoulujen opetus- ja tutkimuslinikkatoiminnan kanssa

Asiantuntijatyöryhmän työ nivotaan opetus- ja tutkimuslinikkatoimintaan. Tuotetaan tietoa perheiden hoitoon hakeutumisesta, hoitoon pääsyä estävistä tekijöistä ja palveluvajeista sekä videoteitse tarjottavien palvelujen toimivuudesta. Asiakas-kehittäjäryhmät toimivat palvelun kokemusasiantuntijoina. Sosiaalityön ja hoitoalan opiskelijoille tarjotaan moniammatillinen ja omaa työtä kehittävä käytännön opetuspaikka sekä mahdollistetaan asiakkaiden osallistuminen palvelujen kehittämistoimintaan. Alan opiskelijat pääsevät osallistumaan moniammatilliseen perheiden tukemiseen, saavat kokemuksen asiakkaiden osallistumisesta palvelujen kehittämiseen ja oppivat hyödyntämään tietoteknologiaa työssään. Opetus- ja tutkimuslinikkayhteistyössä ovat mukana Lapin yliopiston sosiaalityön laitos, Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu ja Rovaniemen ammattikorkeakoulu.

5 Odotettavat vaikutukset

1. Perheet ja nuoret saavat psykososiaalista erityispalvelua tasapuolisesti eripuolilla Lappia. Palveluiden parempi saatavuus ohjaa varhaiseen avun hakemiseen. Nuorten ja perheiden hyvinvointi lisääntyy, ja terveyserot kaventuvat. Korjaavan lastensuojelun tarve vähenee.
2. Peruspalvelujen menetelmäosaaminen vahvistuu.
3. Päätäjillä on käytettävissään tutkimukseen perustuvaa tietoa teknologian kautta välitettävistä palvelutavoista ja työmenetelmistä palvelurakenteen kehittämisen tueksi.
4. Psykososiaalsiin ammatteihin hakeutuu opiskelijoita.
5. Asiakas-kehittäjätoiminnalla lisätään kansalaisten osallisuutta ja parannetaan palvelujen laatua ja tehokkuutta.

6 Kehittämisprosessi ja aikataulu

Lapin osahanke toimii osana Tukeva -hankekokonaisuutta. Projektitiimin muodostaa hankkeen henkilöstö, jota tukee projektipäällikön ja sidosryhmien edustajien muodostama projektiryhmä. Ohjausryhmänä toimii Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen ohjausryhmä. Kehittäminen nivotaan osaksi kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluja. Kehittäjä-työntekijät kokoavat kuntiin tukiryhmät toimintansa juurruttamiseksi osaksi kuntien toimintakäytäntöjä. Kuntien tukiryhmille ja muille toimijoille muodostetaan yhteinen kehittämisrakenne.

Syksy 2010 Rekrytoidaan työntekijät, muodostetaan ohjausrakenteet ja tehdään toimenpidesuunnitelmat. Asennetaan ohjelmat ja opastetaan projektihenkilöstö ja sidostoimijat ohjelmien käyttäjiksi. Kootaan moniammatillisen asiantuntijatiimi ja käynnistetään koulukuraattorien verkostokehittämisen foorumi..

Kevät 2010

Aloitetaan nuorten palveluiden jalkautuvat pilotit ja perheneuvoloiden yhteistyö ja menetelmäkehittäminen. Suunnitellaan ja aloitetaan päihdetyön matalankynnyksen toimijoiden ja sosiaali- ja terveydenhuollon työnohjaajien kehittämisrakenne. Valitaan perheiden tukemisen toimintamallit. Aloitetaan videopalvelun markkinointi ja käynnistetään toiminta.

Syksy 2010 – syksy 2011

Aloitetaan oppilaitosyhteistyö opetuslinikkatoiminnassa. Pilotoidaan konsultaatiopalvelua ja toimintamalleja, rekrytoidaan kehittäjä-asiakkaat. Arvioidaan tuotettuja toimintamalleja.

Syksy 2011 – kevät 2012

Tarkennetaan toimintasuunnitelmaa ja jatketaan kokeilutoimintaa. Arvioidaan videokonsultaatio-toimintaa ja kokeillaan muilla Tukeva-alueilla.

Syksy 2012

Työstetään raportti ja hankkeen arviointiraportti.

7 Talousarvio ja toimintaresurssit

TUKEVA 2 -hankkeen kokonaiskustannukset ovat 1 663 420€, josta STM:n osuus on 1 247 564€ ja kuntien osuus on 415 855€. TUKEVA 2 hankkeen koordinaatiohankkeella on oma talousarvio, josta muodostuvat kuntaosuudet jaetaan Oulun seudun, Oulunkaaren, Kainuun ja Lapin kuntien asukaslukujen suhteessa. Koordinaatioprojektiin kokonaiskustannukset ovat 476 170€, josta STM:n osuus on 357 128 € ja kuntien osuus on 119 043€, josta Lapin osuus on 42 856€. Lapin perheiden tukiverkko - hankkeen toimintakustannukset ovat 1 187 250€ josta STM:n osuus on 890 437€ ja kuntien osuus on 296 813€. TUKEVA 2 koordinoitihankkeen ja Lapin perheiden tukiverkkohankkeista muodostuu kokonaiskuntaosuus 339 669€. Kuntien sosiaali- ja terveystoimen ja Kolpeneen palvelukeskuksen rahoitusosuudet ovat eriteltynä oheisella talousarviolomakkeella.

Henkilöstöresurssit: projektipäällikkö, osa-aikainen koordinaattori ja osa-aikainen suunnittelija (yleistehtävät/arviointi- ja teknologiaosaaminen), neljän puolen kehittäjätyöntekijän työpanos (lasten ja nuortenpalvelut) ja yhteistyö ja/tai ostopalvelut psykososiaalisen asiantuntijatiimin muodostamiseksi järjestöiltä, kuntien psykososiaalisten palvelujen yksiköiltä, kolpeneen palvelukeskukselta ja sairaanhoitopiireiltä.

8 Seuranta, arviointi ja raportointi

Hankkeen toimintaa ohjaa ja seuraa ohjausryhmä. Hankkeen arviointi toteutetaan sekä ulkoisena että sisäisenä arviointina. Hankkeen aikana järjestetyistä työkokouksista tehdään muistiot. Hankkeessa tehtävän kehittämistyön toimintamallit dokumentoidaan. Videokonsultaatiopalvelun kokemukset dokumentoidaan tutkimuskäyttöä varten, dokumentoinnin tavat määritellään tarkemmin toimeenpanosuunnitelmassa. Aineistojen pohjalta tehdään toiminnallista arviointitutkimusta ja opinnäytetöitä. Hankkeen lopputuloksia arvioidaan Kaste-ohjelman indikaattoreilla, jotka kohdistuvat lapsiin, nuoriin ja perheisiin. Lisäksi sitoudutaan TUKEVA hankkeen yhteiseen arviointiin ja mahdolliseen Lasten Kaste-ohjelman yhteiseen arviointiin.